Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА, 6 апрель, 1967 шу. № 40 (4365). Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

КЪАХЬЕГАМХОШТА — ДУКХАГIА ТОВАРАШ

Къахьегамхошта эша товараш дукхагIеи дарегIеи хилийтара дазим йоакхо ю Коммунистически партеи Советски правительствай. КПСС XXIII-ча съезда белгалдаьккхад моттигерча, кхачан, ейгача промышленноста болх эргабаьккха тоабелга.

Цу даькъе дукха балхаш ду наха эша товараш арахецача Нохч-ГIалгIай республикерча предприятеша. Укх юбилейни шера соахка арахийцачул 26 процент дукхагIа арахеца лерхI къахьегамхошта эша товараш, царга дIалодар дикка лох а деш.

Къахьегамхошта эша товараш арахецача предприятеша еррига торонаш оарцагIъяьхай Советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъадахара. Дика къахьег Нохч-ГIалгIай химически завода, Грозненски швейно-производственни объединене, кога гIирс беча фабрика, Грозненски консервни завода, кхыча предприятей коллективаша. Грозненски кога гIирс беча фабрика болхлоша хьалхарча квартала план 24-ча марта кхоачашйир. Планах лаьрхIачул совгIа арахийцар къахьегамхошта чIоагIа эшаши цар хоатташи бола бархI эзар пар кога гIирс. Арахецача продукце дикала план ши процент тIехкхоачашъяьй. Иштта дика къахьегаш я Нохч-ГIалгIай химически завода коллектив. Массехк ди ханал хьалха кхоачашъяьй цо кхаь бетта план. Планах лаьрхIачул совгIа эзараш сомий мaьхa тайп-тайпара басараш, кизга, посуда дIакхаьчай вай республикерча къахьегамхошка кхаьча а ца Iеш, вежарашха йолча республикашкарча къахьегамхошка а. Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара къовсам лоаттабеш хьайоагIа Грозненски швейно-производственни объединени. Цхьа ди ханал хьалха кхоачашъяьй цо квартала план. Къахьегамхошта эша товараш арахеца кхы дуккха а предприятеш я вай республике иштта дика къахьегаш.

Уж къахьегама толамаш даха а юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашде а вIаштIехьлоад цар къахьегам нийса вIаштIехьбаккхарах. Хан-ханнахьа итогаш ю баьча балха. Балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш дIа а доахаш, къахьегама овсарле лакхлургйола хьадда мероприятеш белгалйоах, оборудованега йиззача мощностах болх байт, халача производственни процессашта механизаци ю. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша цахадлаш тIахьожам лоаттабу юбилейни шера тIаийца социалистически декхараш мишта кхоачашду хьожаш.

Укх юбилейни шера тIаийца социалистически декхараши паччахьалкхеи плани кхоачаш ца еш предприятеш я кхачан, моттигерча, ейгача промышленносте. Цунца цхьана цар кхоачашдац къахьегамхошта эшшача боарамах товараш арахецилга а. Хьалхарча шин бетта план кхоачашъянзар Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача хьу чакхйоахача фирма, Ермоловски ДОК-а, Наьсарен-Вокзалерча маьхка завода, Грозненски шурий комбината, кхыча коллективаша. Чурча кхоачачех бизза пайда нийбац цига. Балха юкъекхахьац дикагIйола методаш, керда техникеи технологии. Къахьегама овсарле лакхлургйола, продукци дарегIа хилийтара дола керда наькъаш лехара болх эсала лел. Балха тIа нийслу кхоачамбоацараш дIаладара йола мероприятеш сихха чакхъяхац. Кулгашца деча халача балхашта механизаци яц.

Къахьегамхошта эша товараш дукхагIа арахецар санна лоархIаме да цар дикал лакха хилийтар а. Цу лоархIамерча гIулакха е йоагIача хьисапе йоакхо яц вай республикерча цхьайолча предприятеша. Наурски маслосырзавода коллективо арахеца кIолл дикал лоха хилара реализаци ца ейташ йитар цига 13 тонн. «Терек» яхача фирма чуйсагIача Грозненски мебельни фабрике прейскурантах лаьрхIа йоапа хьаяь шкафаш хьаца эцаш йитар торгови организацеша. Грозненски швейно-производственни объединене № 3 йолча цехе тийга маIача наьха хачеш вIамига брак йолаш хиларах юха тоае дIаяхьийтар 245 единица, хIаьта къахьегамхошка йохка йиш йоацаш соцайир 325. Лоха дикал йолаш хул кога гIирс беча фабрика арахеца цхьайола продукци, кхыйолча предприятешка арахецаш йола продукци. Из чIоагIа Iатк производствана, дукха зе хул паччахьалкхенна. Уж санна дола гIулакхаш ца нийсдалийтара предприятей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша лира къовсам лоаттабе беза.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдара болх нийса вIаштIехьбаккхар, социалистически яхьа доаггIача хьисапе кулгалдар из за партийни организацена хьалхашка латта керттерда. ШерагIа йоаржае еза социалистически яхь юбилейни шера. Ханханнахьа итогаш а еш, тIаийца декхараш мишта кхоачашду хьожаш, нахадлаш тIахьожам лоаттабе беза. Балха тIа нийслу кхоачамбоацараш дIаладара хьадда мероприятеш чакхъяха еза цар.

Профсоюзни организацеша кхоачашланза даргдоацаш да социалистически яхьа керлача формаех бизза пайда эцар. Октябра дезача цIей сийна яьржача яхьа юкъеоза беза беррига болхлой. ХIара участкана, бригадана, сменана дIадовзийта деза хьалхашка латта бехктокхамеи лоархIамеи декхараш. Къахьегамхошта чIоагIа эшаш дола товараш дукхагIеи дикагIеи хилийта деза. Цар хьашташ дизза кхоачашдара айха бувзам лоаттабе беза торгови организацеша.

Юбилейни шера де лерхIараш кхоачашдеча чIоагIа новкъостал де дезаш ба предприятей инженерно-технически болхлой, специалисташ. Къахьегама овсарле, продукце дикал лакхлургйола керда техника, технологи производствана юкъехьолга, халача производственни процессашта механизаци елга, къахьегамхоша дукхагIа хоатта продукци малагIа я а хьожаш, керда моделаш кийчъелга — цар керттера декхар да. Кулгашца ду балхаш кIезигагIа хилийта деза. Предприятешкарча дикагIйолча метода школаех бизза пайда эца беза.

Чакхъяьнийай пятилетка шоллагIча шерара хьалхара квартал. ТIаийца социалистически декхараши къахьегамхой хьашташи кхоачашдара мел эша торонаш йолаш я. Беррига низ тIабахийта къахьега деза хIара предприяте коллективо Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара, торгови организацешка къахьегамхошта эша продукци дукхагIа хилийтара. Юбилейни шера тIаийца декхараши паччахьалкхеи плани кхоачаш ца еш цхьаккха предприяти хила йиш яц.

КПСС ЦК ВIАШАГIКХЕТАР

4-ча апреле КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя Н. В. Подгорне, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина КПСС Центральни Комитете тIаийцар тIема округий, бIула группай, ПВО-и флотийи командующеши тIема советий членаши.

ХIанзара дунен халкъашта юкъера хьал дувцаш вIашагIкхийттарашна лоаца къамаьл дир новкъоста Л. И. Брежнева, цо белгалдаьхар тIема строительства, Эскара а Флота а личии состав Iомаяра а кхетамца кхеяра а хьакъехьара цхьанцадола дешаш. Къаьстта белгалдаьккхар, советски халкъо, Коммунистически парте, Советски правительства, машар безаш йола арахьара политика чIоагIеи лерраггIеи а лелаеш. дIахо йолача хана а Советски паччахьалкхеи тIемах лораяра низ чIоагIбара хьакъехьа даиман йоакхо ергхилар.

Шии къамаьл чакхдоаллаш новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цIерах дIакхайкадир, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара накъайолхаш тIема советаша, командираша, политорганаша, партийни организацеша, Советски Герзашцарча Низий ерригача личии составо тIема гIулакхашта а политически а кийчо яра, фелал лакхъяра, вай Даьхе тIемах лораяра низ кхы дIахо а чIоагIбара керда толамаш доахаргхиларах тийша да шоаш, аьнна.

ВIашагIкхийттача бар СССР оборона министра заместителаш, Советски Эскареи тIема - Форда Флоте керттерча политически управлене начальник, герзашцарча низий тайпай тIема советий командующеши членаши.

СОВЕТСКИ IАЬДАЛА 50 ШУ

ЙОККХА КОТАЛО

КАРАБУЛАК. (Телефонаца). Карабулакски бурувдеттача контора № 144 йолча скважино 4-ча апреле кIаларча мелашнара йоккха мехкдаьтта кIеж техар. Карабулак-Ачалкхе яхача майдан тIа я из. Пхи миллиметр йолча штуцере гIолла дийнахь-бус скважино луш дола мехкдаьтта 77 тонн я.

Цу скважина бурув тохача къаьстта дика къахьийгар бурувдеттарий мастераш Чешенко Иван, Налюшный Василий, Ткачев Николай, Шиянов Александр керте латтача сменаша. ХIара сменах нормаш тIехкхоачашъю цар.

Скважина тахка дIаеннаяр мастер Дзгоев Мустамбека кулгалдеча бригадага. Скважинана тохкам беча дика болх бир бурув деттараша Гомкертиев Iалаудина, Беков ИбрахIима, кхычар.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

КВАРТАЛЬНИ ПЛАН ТIЕХККХОАЧАШЪЯЬЙ

Укх шера цхьоалагIча квартала Сийлахь-боккхача Октябра сийна тIаийца хинна декхараш тIехкхоачашдаьд «Назрановский» совхоза хьайбаш леладераша. Квартальни планах паччахьалкхенга 2000 центнер шура, 930 центнер дулх дохка дезаш бар совхоза хьайбашлелладераш. Квартал чакхйоаллаш 3021 центнер шуреи 2269 центнер дулхи дIаденнад паччахьалкхенна.

Хьайбай продукци йохкара шера план 7-гIа ноябрь хьатIакхачале кхоачашъе дош деннад хьайбаш леладераша. Совхозе хьалхе лелаеш я СССР Лаккхехьарча Совета депутат Социалистически къахьегама Турпал Барахоева Элбазкъий Лемка. ХIанзале хIара беттача Iаттагара 800 килограмм шура яьккхай цо. Иштта дика къахьегаш ба свинарка Шевцова Елизавета, Iаьсий леладер Бекова Забират, боккагIа бола жа Iуй Ажигов Султан-Хьамид, Кориев Яхьья, иштта кхыбараш.

А. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза зоотехник.

«Октябрьнефть» НПУ хьалха латтачарех цаI я мастер Лукьянов Иван Алексеевич керте латта шоллагIа бригада. Квартала план 101,5 процент кхоачашъяьй цо. Октябра дезача цIейга кхачалехьа тIаийцача социалистически декхарех планал совгIа даккха деза мехкдаьтта 150 тонн йолча, хIанзлехьа планал совгIа даьккха мехкдаьтта 70 тонн я. Технологически режимах скважинашка болх байтара план 2 процент тIехкхоачашъяьй.

Хьалхашка латта декхараш цIена кхоачашдеш хиларца белгалбаьннаб ин. Гузяев Иван, Дроздова Лидия, кхыбараш.

Сурта тIа: оператор Гузяев Иван Дмитриевич болх хьехаш ва цига практике волча Грозненски мехкдаьтта института кхоалагIча курсерча студента Абубакаров Мицкаила.

И. Плиева сурт.

ДУХХЬАШХА АРАХИЙЦАЙ

Пятилетка шоллагIча шера хьинар айдена къахьегаш я Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллектив. Еррига продукци арахецара квартала план 101,3 процент кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 15 эзар сома мaьха я. Товарни продукци арахецара кхаь бетта план 101,7 процент кхоачашъяьй завода болхлоша. Продукцепа реализаци яра план тIехкхоачаш а еш, планал совгIа дIаяхьийта продукци 71 эзар сома мaьха я.

Октябра 50 шу дузача денна къахьегама совгIат кийчдара къовсам лоаттабеча тха завода коллективо боккха толам баьккхар март бетта. Вай мехка эггара хьалха оаха арахийцар электрофильм яха ворхI аппарат.

Социалистически яхь йоаржаьча завода цехашта юкъе укх шера хьалха латташ хьайоагIа Майфак Иван Павловича кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллектив.

Р. ЧИГРИНА,
Грозненски «Электроприбор» яхача завода планови отдела начальник.

Дика къахьегаш я юбилейни шера Грозненски химически комбината № 32-91 йолча цеха коллектив. Шин бетта планал совгIа дукха продукци арахийцай техналогаша, 2,9 процент лохденнад продукцега дIадодар, цехашта юкъерча социалистически яхье шоллагIа моттиг лелаю къахьегамхоша. Март бетта задани а тIехкхоачашъеш хьайоагIа коллектив. Дика къахьегарца, общественни балха юкъе хьинаре дакъа лацарца белгалбаьннаб ректификаце аппаратчикаш Хапичев Виталийи Коваленко Лилийи (сурта тIа).

И. Плиева сурт.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

МИХАГЕИ ХИГЕИ ЛАЬТТА ДОХА ЦА ДАЙТАРА САГГОТА ДИНЗА ДАРГДОАЦАЧА ГIУЛАКХЕХ

Михагеи хигеи лаьтта доха ца дайтара саггота данза даргдоацача гIулакхий хьакъехьарча дешага а хьежа, цунах боаггIаш бола соцам тIаийнаб КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои. Соцам тIа белгалдоаккх, шаьра аренаши хьуний аренаши йолча районашка дуккха лаьтташ дохаш хидар бахьан долаш колхозашеи совхозашеи юртбоахама культурай хьувкъам лоха а теншаме боацаш а кхебеш хилар.

Казахски ССР-е, Малхбузени Малхбоалени СибарегIарча шаьрача аренний районашка, Украина къулбехьене, Къилбасела Кавказе, мехкарча дуккха кхыча зонашка дом гIеттабеш хьекхача михаша хIара шера хIана кхахьаш аьнна дIакхухь лаьттан тIагIоллара хьаьнагIа бола тIоа. Дуккхача лаьтташка дIайийнача хIамашта юкъ-юкъе зенаш а ду. уж йоа а ю. ХIаьта цхьацайолча районашка хий лехкача лаьтташта йост тIахьекх, хий уха сангараш дIаюкъ. духдувла хиш дIакъувл.

Юртбоахача производствана хиво а иштта доккха зе ду лаьтташта Украински ССР, Молдавски ССР, Центрально-Черноземни зоне, Поволжье, мехкарча цхьайолча кхыча районашка. Юрта боахаме пайда эцаш дола тоъал дукха дика лаьтташ дохалу хиво, чIоаггIа лохбу цар телаш бола хьувкъам. Долхача хишка а кхыча хьарсамашка а колл южаю, территорех доакъош дукхагIа ду хIара шера-шера керд-керда доахача ораша, моттигера гидрологически режим толхаю, чIоаггIа эшалу лаьттанцара тIунал.

Закавказья лоаман районашка, Карпаташка, Средни Азе селеви (колли тIои вIашагIа а увш) тоатолаша оахамаш дохалу. дIайийнеи дIаегIаш хIамаш йоаю, хьаллаь гIирсаш, машиннаькъаш, тIо-наькъаш дохалу.

Михои хивои лаьтташ дохаларца, йокъалои текъа хьекхача михашеи юрта боахамаи халкъа боахача кхыча доакъоштеи доккха зе дешехьа а, лоаламбоацача боараме мара дац кхаш лоралеши аренаш лораеши гаьнаш йогIаш ду балхаш, хIаьта дуккхача боахамаша уж вIалла деш а дац. Хьуи оасаш дегIа дола дуккха лаьтташ воча хьала тIа да, царна гIулакх делга вIаштIехьдаьккхадац. Кхаш лораде дегIача хьуи оасашкара гаьнаш тедаш а кагьеш а я, уж юха дIайогIара деш цхьаккха хIама дац.

СССР юрта боахама Министерствая моттигерча цуи органашеи, В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмай Академе, юрта боахама йолча Iилма-тохкама учреждениеша, дуккхача партийни советски органий, колхозий, совхозий кулгалхоша теркалбац михои хивои лаьтта дохаларах бола кхерам. Iилман учреждениеша оттаяьи практике тахкаьи йола михагеи хигеи лаьттан доха ца дайташи дIайийна хIамаш йоа ца яйташи лорае йиш хулийташ йола лаьтта леладара системаш производствана юкъекхахьара деш хIама дац. Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара лоархIамера средство йолга а ховш йоаггIача тайпара уйла яц лаьтташ лораде хьуи оасий догIара.

Лаьтта ца дохадайтар духьа къовсам лоаттабара тоъал хьаяц машинаши кечалаши, хIаьта промышленни предприятеша хьаеш йола машинаши кечалаши во йолаш а доккхий конструктивни кхоачамбоацараш доахкаш а моттигаш каст-каста нийслу.

Михагеи хигеи лаьтта ца дохадайтар духьа лоаттабу къовсам юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра партеи правительствай чакхдоахача дуккхача гIулакхашта юкъе паччахьалкхеи керттерча декхарех наI лоархI КПСС Центральни Комитетои ССР Союза Министрий Советои.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерствана, СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи хьуи боахама комитета, СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединенеиа моттигерча советски, юртбоахама, хин боахама, хьуи боахама органашта, колхозашта, совхозашта, юртбоахама кхыча предприятешта, хIаьта иштта юрта боахама гIулакхашта йолча Iилма-тохкама учреждениешта а тIадиллад михагеи хигеи лаьтташ ца дохадайтар духьа чакхйоахача организационно-боахама, агротехнически, хьунмелиоративни, гидротехнически мероприятей комплекс плана боарамагIа чакхйоахаргйола гIулакх шерра доаржаделга.

Моттигерча, лаьтташ дохалара духьалара йоаггIаш йола мероприятеш пайдана хилар хьахьекхача лаьттан-климатически хьалашка хьежжа юкъекхахьа могаю:

михо дукха лаьтташ дохадьча районашка — дIаювш йола хIамаши параши оасаех дIанийс а еш лаьтта лоралу севообороташ, кулисаш, чIоаггIа дохальча лаьтташка баьш цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьций буферни оасаш тIадалийтар, лоаш сецадар, гIомараши юртбоахама гIулакхашта пайда эцара мегаргдоаца кхыдола лаьтташи чIоагIделга а цига хьу йогIилга а, аренаш лораю хьуи оасаш догIар, хIаьта иштта юхкаш тIагIолла а йоадийташ боал ца тувсача нохарашца лаьттанна обработка яр керттерча даькъе, Казахски ССР, Малхбузени Малхбоалени СибарегIеи, Поволжья цхьайолча районий целинни залежни лаьтташка;

хиво дукха лаьтташ дохальча районашка — лаьттанна обработка яри юртбоахама культураш босенашка пхорагIа дIаери, культураш дIае лаьтта ахари лакхера Iочууха хиш кIезигдергдолаш йола лаьттанна еча обработка кхыйола способаш юкъейоалаяри: лаьтташ лорадергдола севообороташ, юртбоахама культураш оасаех дIаер, ирача босешка баьш тIадалийтар, аренаш лораю хьуи оасий дIадогIар, орашта, аьлешта гонахьа, гIомарий аренашка, хиштеи Iамаштеи гонахьа гаьнаш дIайогIар, хиво лаьтташ дохалара духьалара гидротехнически гIирсаш хьаллар (перепадаш, Iамарч, водоемаш, лиманаш, бердаш чухернар, кхыдараш);

лоаман районашка — колли тIои вIашагIа а увш доагIача хин духьалара гIирсаш хьаллар, босенашка пхорагIа сангараш яхар, хьу дIайогIар, баьш тIадалийтар, доахан доажалу моттигаш хувц-хувцаш лелаяр, лоамара хьу лораергйола гIулакхаш дар.

Цудухьа СССР юрта боахама Министерствана, цуи моттигерча органашта, колхозий, совхозий, юртбоахама кхыча предприятей кулгалхоштеи специалисташтеи могадаьд эггара хьадхарча аргIанна аттагIеи пайданаг'еи йола лаьтташ дохалара духьалара агротехнически мероприятеш чакхйоахилга.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тIа оттадаьд 1968 — 1970 шерашка 324 эзар гектар хургйолча моттигашка аренаш лораергйолаш хьуи оасий дIадогIара. 827 эзар гектар хургйолча ораштеи аьлештеи гонахьарча, гIомараш йолаши кхы тайпа шаьра доацаши долча лаьтташка гаьнаш йогIаран чIоагIдаран. 89 эзар гектар хургйолча ирача босешка пхорагIа харшаш дахара, сметни мах 188 миллион сом а болаш лаьтташ дохалара духьалара гидротехнически колли тIои вIашагIа а увш доагIача хина духьаларей гIирсаш хьаллара балхаш делга.

Союзни республикай Министрий Советаштеи СССР юрта боахама Министерстванеи тIадиллад лаьтташ дукхагIа деха моттигаш тахкареи уж хьагучаяхареи ларда тIа хIара шера дохальча а колхозашкарча, совхозашкарча, юртбоахама кхыча предприятешкарча лаьтташка баьш тIадалийтара мел балхаш де деза ховлга.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои СССР юрта боахама Министерство, СССР Министрий Совета хьуи боахама Паччахьалкхеи комитет, В. И. Ленина цIерагIйола юртбоахама Iилмай Ерригсоюзни Академи, союзни республикай Министрий Советаш декхарийла яьй йоагI-йоагIаш йола Iилмани проектни организацеш юкъе а озаш 1969 ш. 1 январь хьатIакхачалехьа отта а яь, дIахорча 10 шера республикашкеи зонашкеи гIолла лаьтташ дохалара духьалара балхаш дарах йола предложенеш СССР Госпланe дIачуяла.

Соцамо белгалдаьккхад, союзни республикай бюджетий ахчан чотах а, хIаьта союзни доалах долча боахамашта — СССР йоагI-йоагIача министерстваштеи ведомстваштеи союзни бюджетера хьахьежадеш долча ахчай чотах а доха ца дайташ лаьтташ лоралара гIулакха укх тайпара балхаш деш хилар:

лаьттайи геоботанически тохкамаш делга, лаьттай учет, инвентаризаци, цар дикала мах белга а чулоацаш, проектно-тохкама балхаш, лаьтташ дохалара духьалара хьунмелиоративнии гидротехнически тохкамаш, организационно-боахама, агротехнически, хьунмелиоративни, гидротехнически тохкамаш делга, лаьтташ дохалара духьалара организационно-боахама, агротехнически, хьунмелиоративни, гидротехнически мероприятей комплекс чакхъяккхарца дувзаденна боахама чухьареи боахамий юкъареи территори вIаштIехьйоаккхилга:

аренаш лораяра аьлешта, орашта, хин бердашта, хий лоатталеча Iамарчашта, кхы тайпа мегаргдоацача лаьтташта гонахьа оасаех хьу йогIилга;

боса оагIонашца пхорагIа харшаш дахар, лаьтташ дохалара духьала гидротехнически Iаьржа ухача хишта духьаларей гIирсаш хьаллар;

боахамий юкъа хургдолаш Iамарч, водоемаш, лиманаш хьалъяр.

СССР юрта боахама Министерствачеи союзни республикай Министрий Советаштеи тIадиллад 1968 шера деиз хIара шера СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи хьуи боахама комитетаца, СССР мелиорацеи хин боахамеи министерствaца, СССР Министрий Совета «Сельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединенеца, хIаьта иштта шоай доалахьа юрта боахама предприятеш йолаш йолча СССР министерстваштеи ведомстваштеи дага а яьнна, доха ца дайташ лаьтташ лоралара дергдолча балхий боарамаш, хьахецача ахчайи материально-технически ресурсайи боарамаш, уж балхаш кхоачашдара эшача болхлой дукхали алапе фонди уттаелга а цу декъах йола предложенеш СССР Госпланe хьачутелга а.

СССР Госплана, СССР юрта боахама Министерствана, союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад СССР халкъа боахам дегIакхувлара шера планий проекташ уттаеча хана совхозашкеи паччахьалкхеи кхыча юртбоахама предприятешкеи лаьтташ дохалараи Iаьржача хиштеи духьалара балхаш дара (аренаш лорае хьуи оасаш дIадогIара, босешка пхорагIа харшаш дахара, лаьтташ дохалара духьалара гидротехнически Iаьржа ухача хишта духьалареи гIирсаш хьаллара, Iамарч, водоемаш, лиманаш хьалъяра, цунца дувзаденна проектно-тохкама балхаш кхоачашдара) «юрта боахам» яхача даькъана а хIаьта иштта болхлой дукхалгеи алапе фондагеи хьежжа а лаьтташ дохадараи Iаьржа ухача хиштеи духьалара балхаш кхоачашдара хиланза яргйоацача боараме юрта боахама органашта капиталовложенеш хьожаелга.

СССР финансий Министерствана тIадожадаьд оттаьча порядках чIоагIдеш долча балхий боарамашка хьежжа паччахьалкхеи бюджета средствай чотах хIара шера операционни расходашта лаьрхIа ахча хьежаделга:

юрта боахама органашта — колхозашка боахамий юкъара хургдола Iамарч, водоемаш, лиманаш хьалъеш, аренаш лораеш оасаех хьу дIайогIаш, боса оагIонашка пхорагIа харшаш доахаш, лаьтташ дохалара духьалара гидротехнически Iаьржа ухача хина духьалареи гIирсаш хьаллеш балхаш дара а хIаьта иштта цунца дувзаденна проектно-тохкама балхаш дара а;

хьуи боахама органашта — орашта, аьлешта, долхача хиний Iамарчийи бердашта йисте гIолла лаьтташ дохалара духьала хьу йогIаш, гIомарашкеи кхыдолча аьттув боацача лаьтташкеи хьу дIайогIаш балхаш дара а хIаьта иштта цунца дувзаденна проектно-тохкама балхаш кхоачашдара а.

СССР Госплана, материально-технически гIулакхашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи комитета, СССР юрта боахама Министерствана, СССР Министрий Совета хьуи боахама Паччахьалкхеи комитета, союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад халкъа боахама плана тIа оттадаь лаьтта дохадараи Iаьржа ухача хиштеи духьалара балхаш кхоачашдара хиланза яргйоаца материально-технически ресурсаш хIара шера хьежаяр Iалашделга. Цу ханна уж лакхе белгалдаь балхаш чакхдахара хиланза яргйоаца машинаш, оборудовани, материалаш хьаелгеи дIателгеи паччахьалкхеи лоархIамегIарча декхарех наI кхоачашдар санна лаьхIа деза.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои СССР юрта боахама Министерство декхарийла яьй «Гипроводхозен» «Союзгипролесхозен» институташеи хIаьта иштта йоагI-йоагIача Iилма-тохкама учрежденешеи дакъа а лоацаш землеустройства гIулакхашта йолча паччахьалкхеи проектни институтийи (гипроземий) землеустроительни экспедицейи низаша, лаьтташ дохалара духьала къовсам лоаттабара организационно-боахама, агротехнически, хьуи мелиоративни, гидротехнически мероприятей комплекс чакхъяккха езаш хилар теркал а деш, Iилман наькъашца бакъ а еш, колхозий, совхозий, юртбоахама кхыча предприятей территореш нийсъяра проекташ уттаяр Iалашделга. Лаьтташ дохалара духьалара мероприятеш чакхъяха проекташ оттаеча хана могаду цу цхьан ханна бIарчача волюсбросий е хиво е михо лаьтташ дохадь йолча районий доазонашка уж чакхйоахилга оттаде, дуккхача объекташка дIа-юха хьожадаь ахчах кагдараш а ца деш.

Оттадаьд, колхозаша, совхозаша, юртбоахама кхыча предприятеша шоай низашеи средстваштеи лаьтташ дохалара духьалара еррига агротехнически мероприятеш чакхйоахилга а хIаьта, торонаш яле, михахи хихи лаьтташ лоралара хьу дIайогIилгеи цхьадола гидротехнически гIирсаш хьаллелгеи юкъе а лоацаш лаьтташ дохалара духьала кхы тайпа балхаш делга а, уж производственно-финансови планашта юкъе а кхухьаш.

СССР Госбанка мукъабеннаб лаьтташ дохалара духьала къовсам лоаттабу техника эпарга дIалохийтаргдолча а тIехьа, чIоагIъяьча планаш тIа оттаяь лаьтташ дохалара духьалара мероприятеш чакхъяхара колхозашта кредиташ тела.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тIа оттадаьд, СССР юрта боахама Министерствана моттигерча цуи органашеи колхозашка, совхозашка, паччахьалкхеи юртбоахама кхыча предприятешка, хIаьта иштта паччахьалкхеи запаса лаьтташка а лаьтташ дохалара духьаларча мероприятей комплекс чакхъяккхара болх вIаштIехьбоахаш хилар а йоагIйоагIаш йола организационно-боахамеи агротехнически мероприятеш кхоачашъяра хьалхара бехк такха безаш хилар а.

Колхозий, совхозий, кхыча предприятейи организацейи кулгалхошта а специалисташта а хIараиена къастъаьста божабеш бехктокхам тIабожабаьб боагI-боагIача боахама тIачIоагIдаьча лаьттаех пайда нийса эцара, лаьтташ дохалара духьалара мероприятеш чакхъяхара хьалхара, цу лаьтташкара чIоагIалонна егIа гаьнаши лаьтташ дохалара духьалара гIирсаши лоралара хьалхара.

СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство а СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединени декхарийла я шоай кара йолча организацей низашца босенашта пхорагIа харшаш доахаш, лаьтташ дохалара духьалара гидротехнически Iаьржача хина духьалареи гIирсаш хьаллеш балхаш де.

СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи хьуи боахама комитета тIадожадаьд аренаш лорае хьуи оасий догIаш, аьлешта, бердашта гонахьа, гIомарий аренашка, аьттув боацача кхыча лаьтташка хьу йогIаш шера оттаьча халкъа боахама планашка хьежжа керттера балхаш кхоачашдар а хIаьта иштта шоай низашеи средстваштеи лаьтташ лоралу хьу йогIаш йолча колхозашта, совхозашта, юртбоахама кхыча предприятешта кхоачамбара дIайогIа материал хьалхеяр Iалашделга.

Оттадаьд, мелиоративни хьуи боахамеи органаша а «Сельхозтехника» организацей отрядаша а районни юртбоахама органацешца а хIаьта иштта колхозашца, совхозашца, юртбоахама кхыча предприятешца а даьча договорех боса оагIонашка харшаш доахаш, лаьтташ дохалара духьала гидротехнически гIирсаш хьаллеш, арара лаьтташ лораде хьу дIайогIаш балхаш деш хилар.

СССР юрта боахама Министерствана тIадиллад СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерствaца, СССР Министрий Совета Паччахьалкхеи хьуи боахама комитетаца, СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника»

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

МИХАГЕИ ХИГЕИ ЛАЬТТА ДОХА ЦА ДАЙТАРА САГГОТА ДИНЗА ДАРГДОАЦАЧА ГІУЛАКХЕХ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

яхача Ерригсоюзни объединенеца цхьана СССР финансай Министерстваца дага а яьнна уж белгалдаь балхаш чакхдахара типови подрядни договор оттаделген чІоагІъелген.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахача комитета, СССР мелиорацен хин боахамен Министерствана, СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединенена тІадиллад хІанз долаш дола хьун боахамаш чІоагІделга а хІаьта иштта яхканза яргІйоацача моттигашка хьунмелиоративни станцеш, паччахьалкхен хьун питомникаш, ремонтни мастерскеш, мелиоративнии механизированнии отрядаш вІашагІйохкилга а эшшача техникаца уж кийчъелген кадраша Іалашъелген а.

СССР Госплана, материально - технически Іалашон гІулакхашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета, СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединенена тІадожадаьд хивон михои лаьтташ дохадарца къовсам лоаттабеш ду балхаш кхоачашдарац арара лаьтташ лораду хьу дІайогІарац хиланза яргІйоаца трактораш, автомобилаш, юртбоахама машинаш, кечалаш, приспособленеш, цу балхий шера боарамашка хьежжа, «юрта боахам» яхача лаькъага гІоллерча фочдий чотах СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахама комитета телга шера планашка уттадар.

Тракторни юртбоахама машиностроенеи Министерство декхарийла я бутт ха ялалехьа СССР юрта боахама Министерствана, СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» яхача Ерригсоюзни объединенеца, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахама комитетаца дага а яьнна лаьтташ дохадара духьалара балхаш дараи арара лаьтташ лораде хьу дІайогІарац ца хилча яргІйоаца машинаши кечалаши хьаяра гІулакха 1967—1970 шерашка дергдолча опытно - конструкторски балхий план чІоагІъе, уж машинаши кечалаши бокъонца мел эш хилийтара де дезар а даь.

Соцам тІа оттадаьд лаьтташ лораде дІаегІача ерригача гаьнашта 1967—1968 шерашка инвентаризаци елга а инвентаризаце материалех хІара колхозе, совхозе, хьун боахаме лаьтташ лорадара дІаегІача гаьний мелиоративнии чІоагІалочи лоархІам лаккхбара, уж ягІа моттигаш кхы тІа а хьалйизараи царна реконструкци яраи, дІаегІача гаьнашта лудамдергашцеи царна хулча лазарашцеи къовсам лоаттабара, хІаьта иштта уж ца тедийташи доаханга каг ца яйташи лораелга вІаштІехьдаккхара чакхъяха мероприятеш кийчъелга а.

Казахски ССР-ей СибарегІен шаьрача арений районашкеи хьекхача михашка лаьтташ доха ца дайтар духьа КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои Казахски ССР Министрий Совета, РСФСР Министрий Совета, СССР юрта боахма Министерствана Іалашде аьнна тІадиллад:

колхозашка, совхозашка, юртбоахама кхыча предприятешка 1967—1968 шерашка дохадаь деррига лаьтташ меллад хьожилга, лаьтташ доха доладенна моттигаш хьагучайоахилга, цу лаьттаех хІара боахаме пайда эцара порядок белгалйоаккхилга;

лаьттарча обработка яреи юртбоахама культураш кхеяреи керда технологи юкъейоалаяра а эшшача моттигашка кхаш лораде хьун оасий дІадогІара а, хІаьта иштта хІара боахаме лаьтта дохаргдоацача тайпара территори нийс а еш, боахама чухьарча землеустройствана комплексни проекташ оттаелга вІаштІехьдаккхара а къаьстта уйла тІа а йохийташ, михага лаьтташ дохадайтаргдоацаш йола, Іилман наькъашца бакъъеш хьахьекха лаьтта леладара системаш колхозашка, совхозашка, юртбоахама кхыча предприятешка юкъекхухьилга.

СССР юрта боахама Министерствана мукъабеннаб лаьтташ лорадара гІулакха министерства Центральни аппарате цун штател совгІа хургйоацаш паччахьалкхен инспекци вІашагІйолла. Цунга хьежжа оттадаьд лаьтташта паччахьалкхен учет яра а михагеи хигеи лаьтта доха ца дайтара а СССР юрта боахама Министерства енна предложенеш декхар а даь кхоачашъе аьнна тІайожаю ерригача предприятешта, учрежденешта, организацешта, хьаннагІчун доалахьа уж яле а.

Союзни республикай Министрий Советашта тІадиллад лаьтта лорадара йолча инспекторски служба а хІаьта иштта союзнии автономнии республикай юрта боахама министерствай, областной (краевой) юрта боахама управленей кхаш лораде колхозашка, совхозашка дІаегІача хьунаштеи хьул боахам лелабараи йолча подразделеней а структуреи штаташи кийчъе а чІоагІъе а 1968 шера денз, цагахьа санна хиланза даргдоацаш дале, вокххагІа волча инженера - землеустроителеи вокххагІа волча агролесомелиораторей (вокххагІа волча лесниче) гІулакхаш кхы тІа а районни юртбоахама органий штаташта юкъехьолга а.

Оттадаьд, районерча керттерча (вокххагІа волча) землеустроителоцхьан ханна лаьтташ лорадара гІулакхашта волча районни инспектора декхараш а кхоачашдеш хилар.

СССР Министрий Совета профессионально - технически образоване гІулакхашта йолча паччахьалкхен комитетаи союзни республикай Министрий Советаштеи тІадожадаьд юрташкарча профессионально - технически училищай дешара - производствени база шеръелга а 1968—69 дешара шера денз цар чу агролесомелиорацеи агролесомелиоративни балхашта мелиораци яреи гІулакха квалифицировании болхлой кийчбар вІаштІехьдоаккхилга а.

Оттадаьд, михои хивои дохадергдоацаш лаьтташ лорадара дешашта лаьрхІа колхозий, совхозий, кхыча боахамий кулгалхойи специалистийи квалификаци лакхъелга хІанз вузашка болх беш йолча КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои 1966 шера 15 январе баьча соцамга хьежжа вІашагІъеххача факультеташкеи юртбоахама кадрай квалификаци лакхъеча школашкеи вІаштІехьдоаккхаш хилар. СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахама комитета системерча предприятейи организацейи производственни кадрай квалификаци лакхъю лоацца ханна яхкаьча курсашка а хІаьта иштта профессионально - технически училищашка а.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацен хин боахамеи Министерствана, В. И. Ленина цІерагІча Ерригсоюзни юртбоахама Іилмай Академена, СССР лакхерчеи юкъерча специальнии образоване Министерствана, СССР Іилмай Академена, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахама комитета, Союзни республикай Министрий Советашта тІадожадаьд лаьтташ дохадарца къовсам лоаттабараи лаьтташ лораде хьун оасий дІадогІараи деш дола Іилман балхаш малагІча хьала тІа да хьожилга а цу даьхье деш дола тохкамаш овлангара денз тоадараи практике тахкаь йола лаьтташ лорадара, цар беркат совдаккхара методаш производствана юкъеккхьараи де дезар делга а, лаьтташ дохадарца лоаттабеча къовсама даькъе тохкамаш деча институтийи областной опытни станцейи лабораторешi а отделаш а кадрашца чІоагІъелгеи оборудованеца кийчъелгеи.

Лаьттай ресурсий паччахьалкхен Іилма - тохкама институташ вІашагІйохка лаьрхІад (Московски областе) мехка лаьттай ресурсаех пайда дикагІа эцара дешаш Іилман наькъаца кийчдара а дохадергдоацаш лаьтташ лорадара а, лаьттаех пайда эцареи лаьтташ нийса леладареи гІулакх вІаштІехьдаккхар методаш кийчъяра, лаьттай дикала учет леланраи мах бараи, царех пайда мишта эца беза къоастадара. Цул совгІа, цу белгалъьяча института иштта тІадувлл союзни республикай юрта боахама министерствай землеустройства гІулакхашта йолча паччахьалкхен проектни институташа (гипроземаша) чакхдоахача балхашта Іилма - методически кулгалделга а.

СССР юрта боахама Министерство, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен хьун боахама комитет, союзнии автономнии республикай Министрий Советаш, крайисполкомаши облисполкомаши декхарийла я колхозашта, совхозашта, хьун боахамийн мелиоративнии предприятештеи организацештеи михаген хигеи доха ца дайташ лаьтташ лорадеш ду балхаш кхоачашдара эшаш дола новкъостал де, оттаяь заданеш бІаьстан юхьеи гурахьеи кхашка деча балхий итогашка гІолла кхоачаш мишта яьй хьежа а лаьтташ лорадарах цар беркат совдаккхараи балхаш деча хьагучадаьха кхоачамбоацараш дІадахара де дезар де а.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои данза даргдоацаш лаьрхІад лаьтташ михагеи хигеи доха ца дайтара, лаьтта — деррига халкъа юкъара рузкъа а юртбоахама продукташ дукхагІа яхара бола керттера хьаст а « хьу дІайогІараи из хьурмат деш леладараи чакхйоахача мероприятешта кепайоазон тІа, кино, радио чу, телевидене гІолла, кхыча средствашца еш йола пропаганда чІоагІъелга.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои лоархІ, лаьтташ михагеи хигеи доха ца дайтар духьа даим къовсам лоаттабелга деррига халкъа юкъара гІулакх хилар. Цу къовсама аьттув баларах тийша да юртбоахама лаьтташ меттахьа лоаттаделгеи цар дикал тоаелгеи, лаьттай беркат совдоаккхилга, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбелга а уж ерригаш а дукхагІа чуяхьилга а, хІаьта долче, мехка эшача лаьттанцареи хьайбашкареи йоалача продукташца из бизаргІа Іалашбелга а.

Союзни республикай Компартей ЦК-аши Министрий Советаши, парте крайкомаш а обкомаш а, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаши облисполкомаши, парте райкомаши райисполкомаши декхарийла я михагеи хигеи лаьтташ доха ца дайтара чакхъяха оттаяь мероприятеш чакх мишта йоах хьожаш денна тІахьожам лоаттабелга вІаштІехьдаккха, уж мероприятеш чакхъяхара ца хилча даргдоаца новкъостал колхозаштеи совхозаштеи, хьун боахама а мелиоративни а организацештеи предприятештеи де.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТАША ДИЙЦАРАШ КХОАЧАШДУ

Наьсарен «Электроинструмент» заводе хиннача партийни отчетно-хоржамий собране коммунисташа дукха критика йир партбюрона, партийно - политически болх тоабара предложенеш йоалайир.

Цу собране дийцача кхоачамбоацарех дар завода коллективе партийнокхетама болх ледара беш хилар, коммунисташа болхлошта хьалхашка докладаши лекцеши ца ешилга, кхыдараш а.

Отчетни собрани хинначул тІехьагІа керда хержача партбюрос кхоачамбоацараш дІадахара тийнна предложенеш ларде а лувцаш балха план оттайир.

Из план кхоачашъеш кІезига болх баьбац оаха. Масала, политико-кхетама болх тоабе лерхІаш бюрос дийцар «Знание» яхача общества заводерча лекторски группо (председатель нов. Шакриев) беча балхах, 1967 шера хьалхарча ах шера де дезачун план оттайир, общественни, экономически, кхыча темаех йола лекцеш ешара инженерно - технически болхлой, гІулакхера нах юкъеоза лаьрхІар. Иштта план оттаяро йиш хилийтар политико - кхетама болх тоабе.

Цу хана денз завода болхлошта дукха лекцеш йийшай оаха. Чакхъяьккхай хаттарийи жопийи сайре. Из сайре кийчъеш хьинаре дакъа лоацаш хилар районера лораш, суда, милице, прокуратура, района кхыча органий болхлой. ХІаьта иштта дика чакхъяьлар къонача харжархой сайре а.

Цар а уж санна долча кхыча гІулакхаша а йиш хилийтар завода болхлой кхетам лаккхбе, къахьегама дисциплина тоае.

Отчетно - хоржамий собране иштта дийцадар социалистически яхьеи коммунистически къахьегама боламахи дола дош а, белгалдаьккхадар завода парторганизаце бюро профсоюза комитета балхага кІезига хьожаш хилар, социалистически яхь йоаржаяра, цун итогаш яра, уж дІайовзийтара ледара болх беш хилар.

ЛаьрххІа цу деша хетаьь заседани йир партбюрос, заводской комитета председатела нов. Евлоевас доклад а еш. Цул тІехьагІа социалистически яхьа итогаш яра йола комисси хержар. Из комисси хІанз болх беш я. Цун керте латт планово-производственни отдела начальник нов. Гагиев. Социалистически яхьа итогаш комиссе хІара денна, хьокхамий Доска тІа яхарал совгІа завода радиоца гІолла ювц уж. ХьалхагІа оаха карара-кара тела байракх хьожайора квартале котъяьннача коллективана, хІаьта хІанз из байракх котъяьннача коллективана хІара бетта лу.

Завода болхлой юкъара декхараш хоза яз а даь, завода коа хьалтеха доахк. Завода дикагІбола болхлой тІаязбергболаш сийлен Доска кийчдаьд. ХІанз цу тІа да дикагІболча болхлой 14 портрет.

Дукха хІама даьд оаха коммунистически къахьегама тІехьара болам шерагІа боаржабара а. ХІанз из сийлен цІи яккха къовсам лоаттабеш 240 саг ва заводе, хІаьта 16 бригада я коммунистически къахьегама коллектива цІи яккхара тІехьа къовсам лоаттабеш.

Отчетно - хоржама собране коммунисташа дийцар хьалхагІа тІайица хинна решенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабара, кхыдола а дешаш.

ХІанз аргІанара партийни собрани дІайолаялалехьа парторганизаце секретара е цун заместитела хоам бу хьалха тІайица хинна решенеш кхоачашъярах.

ХІаьта болхлой быта хьакъехьа а кІезига хІама даьдац оаха. Столове болх тоабаьб, болхлой дІа-юха кхувла автобус Іалашъяьй.

Цхьабакъда, кІезига дац де дезараш а. Балхара дукха нах дІабувлаш, цар метта кхыбараш хьайбеш моттигаш нийслу хІанз а, ледара карерзаю керда техника. Уж цІенхашттара кхоачамбоацараш дІадаха гІерташ болх беш я партийни организаци, завода коммунисташ.

Н. ПАШЕННЫХ,
Наьсарен «Электроинструмент» завода партбюро секретарь.

АГИТАТОРА ДОШ

Дукхача хана денз Сунженски хиш декхара системай управлене агронома болх беш ва Михаил Николаевич Данилейко. Ер ма дий, аьнна, дувца цо даь тІехдаьнна доккхий хІамаш деце а, юртахошта дика вовзаш а везаш а ва Михаил Николаевич. Нарна гуча да деррига цун вахар. МоллагІа даь, вахаре пайдена хургдола цхьа хІама деш воацаш йоаккха ха чІоагІа сагота йоаккх цо.

Керда мел дар, тІехьале беркате хургйолаш мел дар хьал а лоацаш, царна пропаганда еш, царна нах тІехьабоахаш хиларал совнагІа геттара дика агитатор а ва Данилейко. 53 гаргга саг вахача № 27 йолча кубике массаза а агитатор хургволаш хьожаваьв партийни организаце коммунист Данилейко. Хала бале а, чІоагІа сийлахьа ше лоархІа агитатора болх раьза хинна дІаболабир цо.

Чакхдаьлар балха ди. Ший цІагІа чувахалехьа шийна дика йовзаш йолча кхыча квартире вода агитатор Данилейко. ХьалхагІа дийццача бесса, цига гулбеннабар гонахьара лоалахой. Шо-шоай дагадар дувцаш, безаме хабар хотталу гулбеннарашта юкъе. Хезачун дега тІа дужаргдолча, дешаца, гонахьарча вахаре гуш долча хІамашца дІайовзийт агитатора Коммунистически партеи Советски правительствай политика, цар къахьегамхой еш йола йоакхо, кхеталайт хьалхашка латта керттера декхар а цу декхарах хІаранега кхоача дакъа а. Цо ше дувцачох бокъонца тешабу ладувгІараш. Агитатора хІара деша нах тешар — из я коммуниста - агитатора эггара дикагІа йола оагІув.

Ший агитационно - массови балха тІа цо къаьстта боккха теркам тІабохийт вай парте политика наха кІоаргга дІайовзийтара, КПСС XXIII съезда решенеш ларде а лаьца болх беш йолча Коммунистически парте халкъ паргІата даккхарал, советски паччахьалкхе чІоагІъярал, тоаярал дезагІа цхьаккха а хІама доацилга дІахайтара.

Дика беркат а доалаш цо болх беча коллективе наха сий деш а лоархІаш а ва агитатор Данилейко. Агитатор хиларал совнагІа, хІара оршот дийнахьа сайрийна Михаил Николаевича ший коллективерча коммунисташта политэкономи хьехаш занятеш а ю марксизма - ленинизма лардаш Іомаеча шоллагІча шера дешача школе.

— Сатийнна Іе йиш йолаш ха яц хІанз вайна тІалаттар, — йоах нов. Данилейко, — дика а во а йоккхий событеш я дунен тІа латтараш, гаргакхоачаш латт Советски Іаьдал этта 50 шу дуза доккха цІей.

Мишта, малагІча боараме лакхлургья укх юбилейни шера халкъа хьалторо, фу деш я вай паччахьалкхе советски нах кхы а дукхагІа паргІата бахара, мишта лакхлургья бахархой реальни доходаш, мел тІаккхетаргда нахага дІакхоачаш дола товараш, мишта хургда наха чуІе цІеноч, берий учрежденеш, эшача гІулакхашта нах Іалашбеш йола предприятеш хьалъелга — уж а уж санна кхыдараш а харца хьаштдолаш ба советски нах. Цу дерригача хаттарашта жоп дала атта дац. Наха бизза доІам хургболча тайпара цар хаттарашта жоп далара геттара дукха къахьега, деша, лаха дезаш хул агитатор нов. Данилейко.

Нахаца ше беча балха даиман керда формаш лохаш, кхыметтел оала лош а дикагІа дужаргдар лохаш ва агитатор Михаил Николаевич. —Даиман дикагІа йола формаш лохаш хилар — из да идеологически фронте беркат даргдар, — йоах цо.

Бокъонца бакъда цо яхар. Агитатор—массанена никъ а боахаш, хьалхаваьнна вода саг. Иштта из дала йиш йолаш ва агитатор Михаил Николаевич Данилейко.

И. ЧУНИХИН,
КПСС Сунженски райкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

Октябра сийна яьржача яхье хьалха латташ хьайоагІа Грозненски швейно - производственни объединене цхьоалагІча цеха коллектив. Хьалхарча квартала план 106,5 процент кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхІачул совгІа тийга хІамаш 5,4 эзар сома маьха я. Тегача хІамашка дІабода мах лохбарах а кходаьд эзараш сомаш ахча. Къаьстта дика къахьегаш ба цига хІамаш тегараш Касирова Елена, Врустамян Галина, Шиянова Нина, Бизиева Валентина.

СУРТА ТІА: хІамаш тегаш йоалл Шиянова Нина.

И. Плиева сурт.

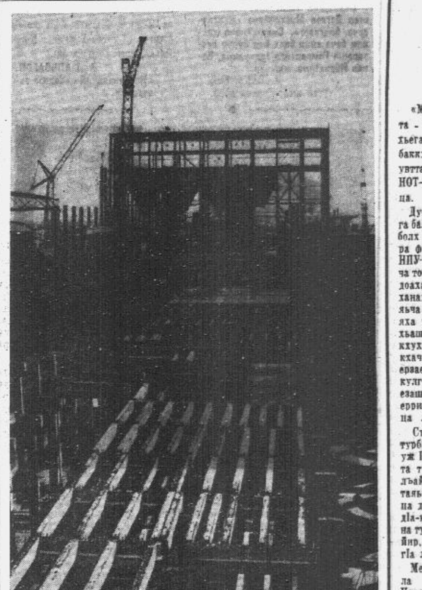

КОМИ АССР. ДегІаухаш латт Сыктывкарски хьунпромышленни комплекса корпусаш. Дунха ха яц хІанз Іалальмате йоккха промышленни гІишлош йолча моттиге алхха хьу мара кхы цхьаккха а хІама доацаш хинна. Денгара денга дукхагІа холуш, лакхлуш доагІа керттерча корпуса гІовнаш. Советски Іаьдала юбилея сийна социалистически яхь яьржай гІишлошъераштеи монтажникаштеи юкъе.

СУРТА ТІА: хьалъеш латтача хьунпромышленни комплекса керттера корпус.

А. Овчинникова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАДАРАШ ЮКЪЕКХУВЛАШ

Пятилетка шоллагІча шера план кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я КъилбаседаКавказски машиннаькъа Грозненски отделене коллектив.

Цо къаьстта йоакхо ю локомотивни депорча тепловозех дикагІа пайда эцара. Къахьегама дикагІйола методаш балха юкъекхухьаш болх бу отделене диспетчераша нн. Сханова, Никитина, кхычар. Иштта дика къахьегаш ба отделене дежурнеш нн. Клименко, Малкин.

Цу дерригнех а доаккха беркат лаьннад. Масала, хІана пассажирски поездаш кхувла, маневрови балхашта йола еррига локомотивни бригадаш хІаране цІерагІа оттаьча графиках болх беш я, хІаьта мухь дІа-хьа кхухьачара 80 процент йола локомотивни бригадаш машинисташ кхайка балха хьабеха ца безача графиках болх беш я. Дикка тоабеннаб пассажирски а мухь кхухьа а поездаш дІа-хьа кхувлара болх.

Дукха да диспетчера инициативах тийша. Масала, диспетчера Сханова локомотива машинистаца дага а ваьнна, ши сахьат тІехьагІа дІаяха езача сборни поезда кийчъяь лаьтта вагонаш транзитни поезда тІехьа а тесса цу динех йолча станцешка дІахийтар. Цу гІулакхо торо хилийтар хІара вагона лаьрхІача ши сахьат ха кхое а сборни поезд йига еза локомотив кхыча балха мукъаллийта а.

Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье котало яккхарах вагонни депо коммунистически къахьегама коллектива Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа управлене карара-кара тела Ше байракх елар. Вагонникаша укх шера шин бетта цистернаш мехкдаьтта чудотта кийчъяра план тІехкхоачашъяь а, планал совгІа 3 эзарнел тІех цистерн кийчйир. Промывальщикаша цистернаш кийчъеш йоаккха ха 43 минути еррига подвижной состава деповски коллектораштеи вагонашта текущин ремонт еча сеца латташ йоаккха ха 5 сахьати лоацъяьй. Январи феврали шин бетта вагонашта ремонт ераша 11400 сом паччахьалкхен ахча кходаьд.

Іалальмате дукха да локомотивий машинистий хьинарах, балха говзалах тийша. Цар дика лакъа лоац Грозненски машиннаькъахоша Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийна къахьегама совгІаташ кийчдеча. Масала, тепловозий машиниста нн. Карцева, Пыжова, Манжухова, кхычар хІаране шо-шоай поезда дозал лакхдар бахьан долаш планал совгІа мехкдаьтта продуктай эшелон дІайихьар. Нормал тІех дозал дола поезд дІайигар — наькъа лостам, сухал, инерци, локомотивни низ, доллача хІамаи лоархІам бе ховш хьисап долаш машинист хиларах. Поездной диспетчера Н. Никитина тепловозникашна вІаштІехьдаьккхар поездаш сихагІа а дозал тІехдолаш а дІа-хьа кхувлилга. Боккха пайда баьлар цунах — духхьала март бетта пхийтта дийнахьа баьча балхах заланел совгІа дІа-хьа йихьар 70 эзар тонн мехкдаьтта продукташ.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ІИЛМАН ЛАРДА ТІА ВІАШТІЕХЬБОАККХ БОЛХ

«МАЛГОБЕКНЕФТЬ» мехкдаьтта - промыслови управлене къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара балхий планаш бокъонца уттае йоалайир 1966 шера, НОТ-а лаборатори хьайийлача денна.

Дукха къахьега дийвар хІара сабалха моттиг мишта къийчъяьй, кхы дикагІа бе вІаштІехьдаккхара фу де деза тохкаш. Масала, НПУ ремонтно-механически цехерча токарни участке турбашта хирдаха кхо станок я. Токаро балха ханах мишта цайла эц хьожаш деча анализах гучадаьлар УТБ яха турбаш станока хьатІаккхуллаш хирдаьккха яьннараш юхаккхухьаш, цхьан юхьига хирдаьккхача воях юхьига даккха ни юхадоаллаш деррига а дІалаьрхІача кулг-кара 28 метр текхае, керчае езаш яр царех хІара турба. Уж ерриіга а операцеш яь яллалца сецаш латтар станок.

Станокаш сеца латтаргйоацаш, турбаш хьатІакхахьа еаргйоацаш уж Іоахо а лаьха дІаовттайир, хІаьта турбаш дІа-хьа хьовзаяра, хьалъайяра балхаш станокаш дІаоттаьча доаллача электротельферана дергдолаш нийслир. 28 метр дІа-юха текхае, керчае езаш хинна турбаш 8 метрга кхоачаш лоацйир, балха овсарле пхеззанел совгІа лакхъелар.

Мехкдаьтта даккхара дикагІа йола методаш балха юкъеяхьара ЦхьоалагІча промысле мехкдаьтта даккхара технологически процесса анализ йир. Цунах гучадаьлар, дебита бустам боаккхаш хилча чура хьалъуха мехкдаьтта шлейфа тІара трапни установка тІа а юха шлейфа тІа а доаккхача юкъа кІеж етта скважина соцае езаш хулга. Из сецаяр бахьан долаш дукха мехкдаьтта дус хьа ца доаккхаш, талх скважина балха режим. ХІаьта трапни установка скважина соца ца еш бустам баккха йиш я. Из иштта да а ду кхыча промыслашка.

ХІанз берига операторош скважина соца ца а еш дебита бустам баккхара балха методаш Іомаяь ба. Цу гІулакхо торо хилийтай шу чакхдалалехьа совленагІа эзар тонн мехкдаьтта дакха.

Анализ яьй скважинашта лаьттанна кІалхара ремонт ечар буровой турбаш Іоччахийтареи хьалъяреи балха. Цу балха инженера Ковалева методах лаьттанна кІала скважинашта ремонт ю болхлой Іомабергболаш типовой инструктивни карта оттадаьд. Цо торо хулийтаргья цу балхага дІайода за 25 процент кІезигъе.

КЪАХЬЕГАМА нормированеи алапеи гІулакх тоадар духьа хІара бригада балха хьал теркал а деш зем баьккхар мехкдаьтта доаккхача операторий балха ден. Цу гІулакхо хьахьекхар скважинаш тІа болх беш вола 37 саг кхычахьарча балхашта мукъавалийта йиш хилар.

Скважинашкара болхлой дукха къахьега дезар шоай смена чакхъяьнначул тІехьагІа гонахьара йоархІаш дІайоахаш. Цу гІулакха хІанз гербецидий пурх бу скважина гонахьа.

Дикка балхаш даьд къахьегама хьалаш тоадара. Масала, токара цхьатарра шин сахьата болх беш хилча, хьалхарча сахьата цо ю сатхалаш дукхагІа а дикагІа а хул, шоллагІча сахьата ечарел. ТІаккха цу юкъе цо кІезига селеІача — шоллагІча сахьата яь сатхалаш хьалха лераш миссел хул. Цу гІулакха бокъонца зем а баьккха, хІанз токарий балха юкъе са а леІаргдолаш режим оттаьй. Механически цехера сердал кхоачамболлаш йоацилга хайча люминесцентни лампаш яхкийтай.

Предприятей болхлой квалификаци а культурин боарам а лакхбара вІашагІъеххай токарий говзал лакхъю кхаь бетта йола курсаш, балха опыт йовза кхыча предприятешка болхлой ухилга вІаштІехьдаьккхад, хІаьта мехкдаьтта доаккхача мехка кхыча районашка специалисташ командировке ахийта а лаьрхІад. Болхлой кино, театрашка, музейшка, исторически моттигашка, туристически походашка ахара планаш оттаяьй.

ПРОИЗВОДСТВАНА доал дара балха анализ е хІанз мара доладенналац тхо. Производствана доал дара болх Іилманца вІаштІехьбаккхара методика, цу балха норма, опыт йовзийташ йола пособи ца хилар бахьан долаш хІаналехьа а дика новкъарленаш нийслу.

ДІалахача шера шоллагІа ах шу долалуш планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх бара довлача хана оттаьяр мехкдаьтта даккхара, лаьттана кІала ремонт яра, бурув тохара бригадай, ремонтно-механически цеха, автопарка, транспортни контора болхлой къахьегам Іилманца вІаштехьбаккхара планаш. Уж кхоачашъярах шера 118,5 эзар сом пайда хул.

Тха балхацарча кхоачамбацарех да балха тІа яьккхача ханах (повременщикий) алапи ийдеча наьха къахьегам нормировани яь ца хилар. ХІаьта, керттерча даькъе, дукхагІбараш балха ханах алапи ийдеш ба. Масала, балха кулгалхой бола мастераш технически нормировани дика йовзаш бац, ледара вІаштІехьбоаккх цар къахьегам я. Къаьстта зенне дя мел болхлой эшарга бокъонца тахка а ца тохкаш, хьалха хиннача тайпара планаш уттаелга.

Къахьегам дика вІаштІехьбаккхара Іалальмате чІоагІа новкъарле ю материально - технически Іалашо эсала хилар, кхоачамболлаш транспорт ца хилар, къаьстта тха промысле санна объекташ яьржа ялаш хилча.

Масала, баьча тохкамах тхона гучаланнад материально-технически Іалашон бехкагІа мехкдаьтта доаккхача операторий балха ханах 10 процент овсарле йоалаш йовш хилар. транспорта график дика ювалун ца хиларах хІара дийнахь 290 болхлочо хІаране 19 минот балха ха йовш хилар. ХІаьта, масала, лаьттанна кІала ремонт ечар болх нийса вІаштІехь ца баккхарах мастереи диспетчереи бехкагІа хІара бригада 1 сахьати 45 минути ха йов.

Вай лакхехьа мел хьоахадар де лерхІараш, карагІдийнараш, техкача гучалаьнараш да. Бакъда, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузача укх юбилейни шера «Малгобекнефть» НПУ мехкдаьтта доахарашта, бурув деттарашта, скважинашта лаьттанна кІала ремонт ераашта хьалхашка латта сийлен а бехктохаме а декхараш кхоачашдеча дизза шийга доагІа дакъа хьалоанарга управленерча къахьегам Іилманца вІаштІехьбаккхара (НОТ-а) лаборатора специалисташа.

Я. БЕЛХАРОЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ НОТ лабораторе начальник.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 6 апрель, 1967 шу.

СПЕЦИАЛИСТИЙ ХЬЕХАМАШ

ХЬАЙБАШ ДЕБАДАРА

Хьайбай продуктивность дӀахо лакхъяра лоархӀаме да се доахан Ӏаьхара ца дитари Ӏаьсий ца далийтари. Цох тийша да доахан дӀахо дебалелга, дулх, шура дукхагӀа йоаккхилга.

Доахан Ӏаьхара ца дисийтар духьа еча профилактике лоархӀамегӀарча хьалех цаӀ да уж дикача доакъарашца кхоабилга, царна эша санитарно - зоогигиенически хьалаш хилийтар, дахка дезденна доахан дахка кийчдар.

Доахан дахка кийчделга дукхача боахамашка теркал ца деш дут. Царна эггара дикагӀа дича а дер фуд аьлча, из да дахка 15—20 ди эшаш вокха доахах уж хьакъоастадар.

Цхьайолча фермашка шура луш деце а, дахка дезденна долча, дахкийта а дӀахо шура дукхагӀа телийта а кийчде дезаш доля доахан эсалагӀча доакъарашца кхоаб, рациона юкъе дукхагӀа да миста доакъараш (силос, жом, барда), хӀаьта хиланза дарглоабараш дац. Уж хӀамаш бахьан долаш ченга лазараш хул дахка кийчденнача доаханна, дахка а дахкалехьа тишлу. Йиаь хӀама дегӀаца нийса дӀакхастац, кӀезиглу цӀийцара каротин, фосфор, кальций, щелочь, цудухьа цу тайпара кхьабача доахана Ӏодеш дола Ӏаьсий эсала хул. Йиаь хӀама дегӀах дика ца латаш а тишденна а долча доахангара хьа ца йоаккхаш юсс Ӏалаьмате дукха шура. Кийч ца деш дехкача доахана эндокринни регуляци талх, дукхагӀа йолча хана тӀагӀа Ӏо ца еш чу хьелу. Ӏоъара а ца йоалаш тӀагӀа чуйисача, дукхагӀа йолча хана, маткана айп хул, хӀаьта цунах доахан Ӏаьхара а дус.

Доахан дахка кийчдара, йиаь хӀама дегӀах нийса дӀалатийтара дахка 1,5 — 2 бутт эшаш рациона юкъера дӀадаха деза миста доакъараш, рациона юкъера доакъараш эшшача боараме белокаш, углеводаш минеральни веществаш хургйолаш нийсле деза. Гуйран Ӏан замалахьа доахан чусоцадаьча хана коровникашкара дахкаргдола доахан пхьа группа а яь шоаш лоаттале деза, хӀаьта ахкан замалахьа дьгӀенашкара дикагӀа йола участкаш царна хьакъоастае еза.

Лалат бувл доахан Ӏаьхара дисари Ӏоду Ӏаьсий эсала хилари чусоцадаьча хана уж во кхабари во леладари бахьан долаш а доацаш, организма патологически хьал бахьан долаш да яхараш.

Укх тӀеххьарча шерашка шура лу доахан леладеча боахамашка шерра даьржад Ӏаьсашта хула диспепсия яха лазар; дукхагӀча хана токсически форме лел из. Из лазар дарж рациона юкъе миста доакъараш дукхагӀа телача. Миста доакъараш юкъе доаца рационаш уттаеча Ножай - Юрта, Советски, Ведана районий боахамашка а республикерча болхлойи колхозхойи шоай доалахьарча доаханна а из тайпа лазар хилац.

Лазар долча хана Ӏаьсий дегӀацара температура боарамагӀа хул, бакъда, доакъарий чам хилац, уж дӀалелалац, гӀоарал дов, са хала доах, тӀа-тӀа чӀоагӀлу кер чура лазар. Из лазар кхийтта Ӏаьсий сов дукха дов къаьстта дукхагӀа дов уж Ӏодаьча хьалхарча 2—7 дийнахьа.

Чусоцадаьча хана пхоарача доаханна, дахкале 1,5 — 2 бутт хьалхагӀа ца а телаш дита деза миста доакъараш. ХӀаьта организмана эшаш йола каротин, белокаш, углеводаш, минеральни веществаш йоахка доакъараш цуьна юкъехьойя, диспепсия боахаме гучаларгдац.

Урус - Мартана района «Горец» яхача совхоза III-ча отделене (зоотехник нов. Эльжуркаев, бригадир нов. Тайдаев) массехк шу даьккхар из лазар долаши Ӏаьсий довши, цхьабакъда, дахка дезденна доахан нийсей дикей кхабар бахьан долаш из лазар цӀендаь дӀадаьккхад. Из ишта да Шаьла района «Джалка» яхача совхоза 1-ча отделене а «Автуринский» совхоза отделенешка а.

Дахка дезденна доахан нийса кхоабилга вӀаштӀехьдаьккхача республика боахамаша кӀезигдергда доахан Ӏаьхара дусилга, токсически диспепсия яха лазар кхетийтаргдац Ӏаьсашта, хӀаьта цу тайппара доахан дӀахо дебалелгец шурий продуктивность лакхъелгеи Ӏалаш а дергда.

Н. ПАСЕЧНЫЙ,
Нохч - ГӀалгӀай АССР юрта боахама Министерства воккхагӀа воло госветинспектор.

ХАННАХЬА ГӀУЛАКХ ДЕ СОМИЙ ГАЬНАШТА

Советски Ӏаьдала 50 шу дизара накъабахара яхье баьннаб республика дикагӀа бола сомий бешамаш лелаераш. Сомий гаьнашта зуламера садоахка хӀамаши лазараши ца хилийтара йоагӀа йоакхо ю пар.

Хьалха латтача боахамашка соахкке а гӀулакх дир сомий бешамашта. Масала, Шаьла района «Южный» яхача совхозе 532 гектар йолча сомий гаьнашта химически обработка йир. ХӀанз дукхагӀа са доахка хӀамаши лазараши да аьнна хетача вертолетаца молхаш тохаш ба укхаза.

Сомий бешамашта молхаш тоха кийчлуш ба Грознески района 1 Мая цӀерагӀча колхозе, № 3 йолча сомий - баьцадаарий совхозе, иштта кхыдолча боахамашка. Тракторни опрыскивателаца етт укхаза молхаш.

МалагӀа молхаш хила еза сомий гаьнашта бӀаьстан юхье тохараш?

Сомий гаьнашта тоха еза ДНОК яха цхьа процентни раствор, № 30 йолча препарата пхе процентни эмульси, шиъ-кхоъ процентни нитрафена препарат. Цу молхаех пайда эц Ӏай яхача щитовкашта, клещашта, медяницашта, гӀанаш ӀажагӀдеш докъадеча лазарашта духьал къовсам лоаттабеш.

БӀаьстан юхье лакхе йийцача ядохимикаташца опрыскивани йойя сомий гаьнаш дӀаьхача ахкан дика латтаргьья. Гаьний чӀонакаш яттӀале тоха еза уж молхаш.

Белгалдаккха деза, уж молхаш хӀара шера етта ца езилга. Нагахь санна сомий бешамашка калифорнийски щитовка еце кхаь шера цкъа техача тоъам ба уж.

Цхьабакъда, молхаш тохале гаьнашта доагӀа гӀулакх де деза. Эггара хьалхагӀа лазараш хинна ткъовролгаш дӀаяха еза, тӀаккха златогузкаи боярошницаи бӀенаш дохаде, хьалхарча шера биса бокъабенна сом Ӏобаккха, аьрхӀача хӀаманца гаьний хенаш тӀа хьахьайна коаст гале чу еккаш хьагулъяь цӀи теха йоагае еза.

Кхы а лазараш хул сомий бешамашта. Масала, юкъе ганарг йолча сомашта клястериспориоз, монилиоз яха лазараш хул вайцига. Геттара нийса да чӀонакаш яттӀале 3—4 процентни бордоски жидкость тохаш обработка яр. Нагахь санна Ӏажашта мучнистая роса яха лазар хуле клоидни кӀувна 1—1,5 процентни суспензи е тиовита 0,75 процентни суспензи тоха еза. Цу лазара духьал низа матеххане шоалагӀа, хӀаьта кхоалагӀа зиза техачул тӀехьагӀа кхо-диъ ди даьлча тоха еза уж молхаш.

Персикови гаьнашта чӀонакаш тохача хана гӀанаш сов листа хургдоацаш медни купороса цхьа процент йола раствор тоха еза.

Ядохимикаташна болх беча хана чӀоагӀа лоравала веза саг.

Л. ФАСУЛАНИ,
растенеш лораеча станце агроном.

Саяно-Шушенски ГЭС — вай планета тӀа хьалъеш латтача электростанцеех йоккхагӀъяр я.

Енисея тӀа хьалъергйолча гидроэнергетика гигантагахьа машинники тӀоникъи буллаш латт тахан. Черемушкарча гӀишлошъерий городок хьалъе йолаьй, Енисейна тӀагӀолла тӀий туллаш латт. ЧӀоагӀлуш йоагӀа «тылаш»—Майна, Означенный яхача поселкашка хьалдеча гӀирсий индустриальни база.

ХЬАЛАШ ЦХЬАТАРА ДАЛЕ А...

ДӀАДАХАЧА шера колхозаша баьча боахама а финансови балха а итогаш хозза хьисап а деш тахкача ца тийшача валац укх бакъдолчох: продукци алсамъяккхара, цунга дӀалодар чухнахьа дакккхара, рентабельность лакхъяра хӀанз а бизза пайда ийцабац боахамашка йолаш йолча торонех. Из дикагӀа кхетадара хьожаргда вай цхьатарра лаьтта, цхьатаррарча климатически хьалаш цхьан ханна вӀашагӀъехка а, хӀаьта шоай экономика дегӀаахар чӀоагӀа бе-башха долаш йолча Гудермесски районерча шин колхоза итогашка.

ХьатӀадоагӀар - дӀалодар лархӀа ховлга, моллагӀа а деш дола хӀама цо экономикана фу лургда а хьожаш делга — даим из хьалха а лоаттадеш лелабу шийн болх «Кавказ» яхача колхозо. Из къаьстта дика хьагучадоал 1966-ча шерарча цун отчета тӀара.

Дагайох ши-кхо шу хьалха колхозаша уттаеш хинна отчеташ. Колхозаш дегӀаяхкара керттера белгало цар доходех лерхӀар цу хана, хӀаьта хӀанз колхозаш экономически дегӀаахара кердача хьалех данза дарг а доацаш хьалхашка отт балхах хьахиннар кӀоаргагӀа Ӏомаделгеи цунна анализ елгеи.

Нагахьа санна боахам дегӀабар хӀанзарча хьалех ахчан доходашка хьежжа лоархӀаш хилча, цунах юххьанца хетадала йиш я гӀулакхаш дика лел-кха, аьнна. Масала, хьаэцаргья вай «Октябра 40 шу» яха колхоз. Цун ахчан доходаш 1966-ча шера 1965-ча шерарчул 1,6-за алсам а дьнна 775,1 эзар сомага дӀакхаьчар. Цифра-м ондо хеталу, цхьабакъда, колхоза ший дӀаихараши кхыдола экономически хьокхамаши лаьрӀача гучадоал изал доход йолча метте цӀена дохох 115,6 эзар сом мара йоацилга. Технически культурай даькъе продукцега шийта дӀадолар, дохкалара меттел, 1 соми 91 кепиги лаккхелар. Чухнахьа даланзар хьажкӀагеи свеклагеи дӀалодар а. Шура яккхарга дӀалодар 1965-ча шерарчул 2 соми 85 кепиги лакхделар. Юккъера лаьрӀача цхьан Ӏатто лу шура 20 килограмм чухнахьа яьлар. Цхьан яхкача котамо даь фуаш 1965-ча шерарчул 14 фуъ кӀезигагӀа хилар. Ӏаьсашта дийнахьи буси тӀакхийттараш 190 грамм мара хиланзар. Фийг бола ялат дӀалийнача цхьан гектара тӀара баьнна пайда алхха 74 сом мара бацар, гидуаргий гектара тӀара — алхха 51 соми 90 кепиги, хӀаьта продукци яккхарга дӀалахийтача хӀара сомо тӀабена цӀена пайда алхха 15 кепиг мара дацар.

ХӀАНЗ хьожаргда вай уж хьокхамаш «Кавказ» яхача колхозе миштад. 1966-ча шера цун доходаш — 577,4 эзар сом. «Кавказ» яхача колхозага кхаьча цӀена дохо 206,6 эзар сом да.

Нагахьа санна «Октябра 40 шу» яхача колхозе алхха гурахьа дӀалув цхьа кӀа мара шийга дӀалодар 1965-ча шерарчул чухнахьа даьнна кхы пхьаккха а продукци еце, «Кавказ» яхача колхозе из чухнахьа даьннад: гидуаргашта шурийна, свеклана.

«Кавказе» цхьан Ӏатто лу шура 1965-ча шера луш хинначоа 161 килограмм тӀаккхийтар. Яхкача цхьан котамо ду фуаш а 39 фуъ тӀакхийтар. Планах лерхӀаш хиннар 250 грамм хиннача метте, дийнахьи буси Ӏаьса 367 грамм тӀаккхетар. Фийг бола ялат дӀадийнача цхьан гектаро луш бола цӀена пайда 145 сомага дӀакхаьчар, гидуаргий гектаро—243, сом, тхьамка гектаро—254 сом, хӀаьта продукци яккхарга дӀадахийтача хӀара сомо 32 кепиг пайда белар, вешта аьлча, «Октябра 40 шу» яхача колхозерчул 17 кепиг дукхагӀа.

Цунах белгалдоал баьча балхах хьахинначун мах белга хӀанз кхыча тайпара де дезаш хилар. Продукцега шийга дӀалахар, тӀабена пайда, рентабельность — уж да хӀанз дувцараш. Боахам лелабара керттерча хьокхамех пхьа хьокхам а боахама кулгал мишта ду гойтар а рентабельность я хӀанз.

Цу шин колхозе хьокхамашка хьежачул тӀехьагӀа кхетале вӀалла хала дац хьувкъамех закупочни маьхаш тӀатохарах цу шин боахаме даьнна беркат бе-башха хилар.

Шенхаштта тӀехьабус «Октябра 40 шу» яхача колхозе хьайбай боахам.

Рентабельность лакхъяра йола резерваш лохаш геттара кӀезига хӀама даьд колхозе. Хьадечунга дӀаухийтар дукха да, хьайбай боахаме къахьегама овсарле лоха я. Механизаци юкъеозилга во леладу. Цудухьа хинна зе 1966-ча шера 24908 сомага дӀакхаьчар. Из зе ца хила а йиш йолаш дар колхозе нагахьа санна боахам хьурмат а деш, кхом а беш лелабаьбаларе.

1966-ча шера колхозера доахан 21 процент дукхагӀа дар 1965-ча шера хиннарел, цхьабакъда, цу доаханна гӀулакх деш бола нах (доаркаш, скотникаш, Ӏаьсашка хьожараш) 71 процент дукхагӀа хилар. Долче, иштта совдаьлар-кх царна луш дола алапеш а.

Балха овсарле кӀезига йолаш лелаю тракторaш, комбайнаш, грузовикаш. Цхьан трактора выработка хиннай 339 гектар, комбайна — 196 гектар, хӀаьта грузови автомашинех пайда эцара коэффициент — 52 процент. Мухь тӀа а боанаш яьсса хеххкаш 3278 бӀаь километр никъ баьб грузови автомашинаша, вешта аьлча, 60 тонн бензин гӀетти доадаьд.

ХӀанз а де мел дезар даь даьннадац административно - управленчески а обслуживающи а персонал кӀезигьяра даькъе. 62 саг ва колхозе цу персоналаца лоархӀаш. Царна телача алапешка соахка 82,7 эзар сом дахар колхоза, вешта аьлча, колхозе баьча балхах доагӀар дӀадалара йолча ерригача фондах 11,3 процент. 1965-ча шера 23,1 эзар сом кӀезигагӀа дар административно-управленчески обслуживающи аппаратага лодаш хиннар. Ца хилча мегаргбола нах алапеш а телаш гӀулакхе лелабу яхилга да из.

ПАРТЕ ЦК мартовски (1965 шу) Пленума решенеша маьшшара экономически хьалаш хьадир общественни производство делаяра, шерра никъ хьабийлар инициативанна. ХӀанз колхоза правленеи беррига специалистийи декхар да укх юбилейни шера экономика чӀоагӀъяра хьаеш йола продукци алсамъяккхара цу хьалех бизза пайда эцилга.

ХӀанз керда декхараш хьалхашка увтт. Нагахьа санна хьалхагӀа цхьайолча колхозий правленеша лаьтта оахилга, ялаташ дӀадувлга, паччахьалкхенга продукци йохкара план кхоачашъелга, тайп-тайпара конфликташ къестаелга санна дола гӀулакхаш дувцарех кхоачам беш хиннабале, хӀанз колхоза исполнительни органа шийн керттера теркам тӀабахийта беза, вахаро ше хьалхашка уттаду дешаш да: хозрасчет караерзаелгеи тоаелгеи, къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбоаккхилга юкъелоаладар, хӀама кходараи хӀаман хьурмат дараи тӀехь къовсам лоаттабар, боахамга дӀадахийтар шийна тӀехьа пайда болаш юха доагӀилга, баьча балхах гарантировании алапеш телга Ӏалашдар.

А. БУХТИЯРОВ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА ДЕКХАРАШ?

ФЕРМА БОЛХ ТОАЛУШ БОАГӀА

Ер шу долалуш хинна ферма яц хӀанз Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза шолагӀча отделенеяр. Кьонача зоотехника Дукаев Вахас кулгалдеча коллективо овлангара хийцад фермера гӀулакхаш. ХӀара деннарча тоаламий дард а хинна дӀаттай Советски Ӏаьдала 50 шу дизара сийна йоаржаяь социалистически яхь. «Со хьанца яхье ваьннав» яха график йоалл хьалтеха. Дика вӀаштӀехьбаьккхаб къонача специалиста хьайбаш леладерий болх. Цунна тешал ду цӀеча уголокерча графикаша, схемаша. ХӀара доаркана хов ше а шийн новкъостаща а дийнахьа даьр. Пенах хьалтеха доаллача ведомоста тӀа бӀаргаго йиш я хӀара болхлочун фамилена духьал цо даьр а цох доагӀар а хьахьокха цифраш.

ХӀара бутт массаза бала социалистически яхьа итогаш ю. Укхаза арадувлача бюллетенах царна хов вокх отделенешкара фермашкара гӀулакхаш, цар мел шура йоакх.

ХӀара дийнахьа арадувлача «Къахьегама листоко» дӀабовзийт дикагӀа болх бераш. Цу тӀа нийслу доаркий Шелагаева Маккий, Алсабекова Лицхана, Умаева Маржана цӀераш.

Доахан дажа дӀалахка ха хьатӀаккхачалца хьайбашта кхоачамболлаш доакъар хургдий хьежар ферме укх деношка. Теххача гучадьлар апрель бовлца доакъар тоъаргдолга. Цул совгӀа ферме хьаккхухь доаханна мужи Ӏаьсашта искусственни шурей. Хьайбай продукташ яхарга дӀалодар лакха хуландаь барда доакъара рациона юкъера дӀабаьккхаб укхаза. Цо торо хулийтаргья хӀанз дукха деце а шура яккхарга дӀалодар кхы а кӀезигде.

Дика тоаденнеи онлеи да фермера Ӏаьсий. ХӀара дийнахьи буси 400—450 грамм дулх тӀаккхет Ӏаьсашта. Из Ӏана замалахь хьайбаш чулаттача хана да. Баьца арадахача Ӏаьсашта тӀаккхета дулх ялх бӀаь граммага дӀаккхоачаде лерхӀ ферма болхлоша. ХӀаьта из гӀулакх толамца чакхдаккхара хӀанзее мошача конвейера карт оттадаьд ферма бригадира.

Х. МАХАЕВ.

ЦӀЕЙНА НАКЪАБОЛХАШ

МалгӀабика района «Ингушский» совхоза механизатораш хӀанале горохи, кени, пхьан шера тӀаювла баьцаши дӀайийна баьннаб. Укх деношка къаьстта дика къахьег трактористаша Фаргиев Мусас, Гандалоев Махьмада, Боков Мовладе. Денна нормаш шозза тӀеккхоачашъеш болх барал совгӀа цар фу дӀадийна кхаш тӀехника мах а беш дӀайийцад комиссе. ХӀанз чуйинна хьажкӀаши гидуаргаши дӀаде лаьтта кийчдеш ба механизатораш. 7100 гектар лаьтта аьха а заба макха баьккха а баьннаб уж. Кхаь дийнахьа 22 агрегато йистебаьккхар из болх.

Механизатораштa нийсса дика къахьег укх деношка совхоза хьайбаш леладераша а. Паччахьалкхенна шура дӀаллара план март бутт дӀаболалуш кхоачашйир цар. Укх шера 1-гӀча квартале 80 тонн шура дӀаяла езача 200 тонн дӀаеннай совхозо. Октябра юбилея сийна ахшерара дулх доххара план 1-гӀа май хьатӀаккхачале кхоачашъе дош деннад совхоза хьайбаш леладераша. Цхьаь цаӀ бежан дӀа ца къастийташ дика довстадаь 500 бежан Ӏангара даьккхад Тангиев Гӏазда.

Ден-денна шоай нормаш тӀехкхоачашъю доаркаша Кортоева Сахирата, Бешхоева Нинас, Кортоева Налихас, Гайрбекова Газината, иштта кхыбараша а. Совхоза кхаь шурий-фермашта юкъе хьалхе лелаю № 1 йолча ферма коллективо. 15-гӀча марта 1-гӀча квартала план кхоачашъяь яьлар ферма.

П. ПОПОВ,
тха штате воаца корр.

СУРТА ТӀА: Саяно-Шушенски ГЭС-а сунт тохаргйолча районе. Енисейна тӀагӀолла туллаш латта машинникъеи тӀоникъеи тӀий. ГӀишлошъераша денхар тӀайийцад Октябра 50 шу дуза ди хьатӀакхачале тӀаь тӀоникъа даькъа тӀагӀолла транспорт лелилга Ӏалашде.

Ю. Бармина сурт.
ТАСС фотохроника.

ШОАЙЛА ЯХЬЕ БАЬННА

Массехк шу да Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза К. Малюкови А. Конакови керте латтача жа леладерий бригадай коллективаш шоайла социалистически яхь лелаю. Юбилейни шера яхь дӀахо а дӀаяхьа лаьрхӀад бригадай коллективаша.

Дахача шера Ӏоахарий хьакъоасталаьчул тӀехьагӀа К. Малюкова бригадана лелабе духьашха бехка 710 устагӀ белар. Ховш махиллара цар дукха Ӏоахарий хилац, хӀаьта а шийн бригада членашца дага а ваьнна К. Малюкова дош делар бӀаь жена тӀехьара бӀаь итт Ӏаьхар кхебе.

ХӀанз жа даххаш латт бригаде. Бехкача 291 жийво 371 Ӏаьхар баьб, бӀаь жийна тӀехьара 127 Ӏаьхар хул цох. Царех пхьаккха дӀа ца къастийта лерхӀ бригада.

А. Конакова кулгаллеча бригада коллективо дош деннадар юбилейни шера нов. Малюкова бригадал хьалха яла. БӀаь жийна тӀехьара 150 Ӏаьхар хьакъоастабе даьрхӀад жа лелалераша. Из дош кхочашлара дика кийчо йир бригадо. Зоотехникаца нов. Преснякована дагабьнна дахкаргдолча жена гӀулакх дара, уж лазарах лорадара оарцагӀбаьлар бригада членаш. Коллективо хьийга къа довизар. ХӀанале бехкача 239 жийво 385 Ӏаьхар баьб. Юкъера лаьрхӀача хӀара бӀаь жийна тӀехьара 156 Ӏаьхар хул. Шинна бригада юкъе яьржа социалистически яхь дӀахо хьош я.

Н. ГАБУЕВ.

ШОРТТА ДОАКЪАРАШ ХИЛИЙТАРА

Общественни хьайбай боахама чӀоагӀа доакъарий база хьаяра дешай чӀоагӀа уйла ю Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза партийни организаце, специалисташа, кулгалхоша, берригача къахьегамхоша. Кхашка дӀаххихьа а дӀаккхухьаш а я органически минеральни удобреней йизза комплекс. Севообороташ хийцай, белокий боарамаш нийс а деш, дика доакъараш дукхагӀа дахар духьа. ДукхагӀа дӀаювргйолаш я цкъа дӀайийча дуккхача шерашка тӀаювла баьцаш, къаьстта а люцернеи эспарцети. Уж тӀайола лаьтташ хӀанале а 700 гектарага дӀаккхоачадаьд.

ДукхагӀа дӀаюв вӀашагӀъяь бобово - злакови смесаш, масала, вика кенаца, чина кенаца, суданка гороххаца, суданка чинана.

— Оаха тхоашта хьалхашка декхар оттадаьд, — йоах совхоза керттерча агронома Божко Иван Васильевича — дерригa лаьтташ беркате хилийта аьтта. Масала, совхоза территоре тӀа кӀезига яц доахан дажа даьгӀенаш, цхьабакъда, хӀанзалца кӀезига пайда луш яр уж. Эсала хулар цига тӀаьнна буц, хӀаьта хьалтӀаьннар а ахкан йовхалах яьге дӀа а йоалар. Цкъа дӀайийча дуккхача шерашка тӀаювла баьцаш дӀаерца даьгӀенаш тоаяра болх дӀаболабаьб совхозе. ДӀаювш я эспарцет, клевер, кхыйола баьцаш. Тоаяь яьнна даьгӀенаш укх гаргарча шерашка 100 гектарага дӀаккхоачаргья.

Совхозе хьалхее йолаьй цу моттиге духхьашха дӀаювш йола культура — рапс. Доакъарий рациона юкъейихьар из. Фу хилар цунах? ТӀехника беркат даьлар. Деттача доаханна рапс тела йолаяр бахьан долаш аьхни, керда моша доакъараш йолча хана тийначул лох ца йолийташ телар цар шура Ӏан бетташка а. Рапс, укхаза гучадаьнначох, экономически а гӀойленагӀа я Ӏалаьмате дукха моша доакъар лу цо, цунна сов хала къахьега дезац, из дӀаювш хилча кӀезига мара эшац фу: дерригa а гектара тӀа 6—8 килограмм. Рапс къаьстта а пайдана я деттача доаханнеи хьакхарчаштеи.

Моттигера хьалаш, лаьтташ хий ца дехкаш хилар теркал а деш, силоса а мошача доакъарийна а эггара дикагӀа дола хьажкӀий сорташ хержад специалисташа. Дуккхача шерий практико хьахьекхад, силосни масса «ВИР-42», «Одесский-10», «Крут грозненский» яхача сортех йолча хьажкӀаша дукхагӀа луш хилар. Уж сорташ йокьала дикагӀа духьалъотталуш а ахкан аьттув боацача хьалашца аттагӀа тарлуш а да.

Доахан даьгӀенашка дажа даха ха хьатӀаттача, дӀаьхача ахккана даа моша доакъараш хургда царна, суданка, бобови культурашца вӀашагӀъяь суданка, гурахьа дувча ялатий цхьадола дакъа, кхыйола культураш юкъе а йолаш.

Доакъарий чӀоагӀа база вӀашагӀйоллара деча балхий системана юкъе лоархӀаме моттиг дӀалоац лаьтташта мелиораци яро. Цу даькъе дукха хӀамаш де даьрхӀад совхозе. ЛаьрхӀад 4 севооборот караерзае, эрий тӀаювлача баьций даьгӀенаш тоае. Лаьтташта анализ яра дарда тӀа хӀара шера кхашка тессаргйолаш я 800 тоннага кхоачаш минеральни 8 эзар тоннага кхоачаш органически удобренеш. Кхашка хьальувттаргья йоккхий миха ешйола духьаленаш—кхаш лораду хьу. Беррига а дӀадаьрхӀача из тӀайола моттиг 100 гектарага дӀаккхоачаргья. ШоллагӀча отделенера лаьтта низ боацаш, гӀум уйш да. Цу лаьттай беркат совдаккхаргда цкъа дӀайича дуккхача шерашка тӀаювла баьцаш цига дӀаерца.

Чакхъяха оттаьча мероприяте ерригача комплексо совхоза къахьегамхошта торо лу юбилейни шера кхы а доккхагӀа толамаш дахара. Совхоза къахьегамхоша планал совгӀа паччахьалкхенга, цун шовзткъеи итт шу дизара сийна, йохкаргья 100 тонн ялат, 300 тонн шурий, 50 тонн дулха, 50 эзар фуъ.

Уж декхараш толаме кхоачашдар духьа лелаеча яхье кхычарна хьокхам тел доаркаша Мамаева Лайсата, Кириллова Валентинас, механизатораша Донцов Петра, Хусаинов Махьмада, Самоделкин Михаила, Зубайраев ЯрагӀе, дуккхача кхычар.

А. АЛИМОВ.

ЖУРНАЛИСТСКИ ПРЕМЕШ

«Сона дукха деза адамаш, аз царна дӀалу сай тӀеххьара низ», —хьалхарча советски шерашкарча журналиста, дипломата, публициста Вацлав Воровске уж дешаши сурти да бронзах яьча цун цӀерагӀча медала тӀа. Дунен халкъашта юкъерча журналистика даькъе дикагӀча балхах шера цкъазза луш я из медаль.

Шерра - шера дукха балхаш хьаувттаду Воровске цӀерагӀ йола преми хьожаяйтара, тӀадоагӀача шера 5-ча мае хьежаеш Ӏаьдал да уж премеш. Итт саг ва хӀанз 1966-ча шерарча цу премена хьаоттаваь. Уж ба Валентин Зорин (Ерригсоюзни радио), Борис Иванов («Огонек»), Цецилия Кин («Новый мир»), Станислав Кондрашов («Известия»), Владимир Кудрявцев («За рубежом»), Карл Непомнящий (АПН), Борис Рачков («Внешняя торговля»), Лев Степанов (Политиздат), Татьяна Тэсс («Детская литература»), Михаил Яковлев (ТАСС).

Уж хьаоттабаьча редакцеша а, СССР журналистий Союза Московски отделене журналистий - международникий секце бюрос а могга а яь, 1966-ча шера эггара дикагӀераш уж я, аьнна, белгалъяьхай цу авторий произведенеш.

КОММУНИСТИЙ ДЕНАЛ

Дукха ха йоацаш дунен кепайоазон тӀа арабаьлар сенсационни хоам: кхоъ венесуэльски коммунист — Помпейо Маркес, Гильермо Гарсиа Понсе, Теодоро Петков Сан-Карлос яхача тӀема набахтара бейддаб. Цу набахта лаьца воалла шовзткъеи итт гаргга саг лоравеш я салтийи эпсарийи бӀарчча гарнизон. Набахтен гонахьа боал кӀарцхала аьшка сьарг, оттаьй наблюдательни вышка. Гонахьарча цӀен тховнаш тӀа дийнахь а бус а снайпераш бағӀа, улицашка гӀолла бийсанна танкаш лел.

ХӀаьта я цу набахтара нах бейддиб! Араьха болча шоай новкъостаща лаьттан кӀалха яьккхача туннеле гӀолла кхоъ коммунист вейдав.

Дешараштa дика йовзаш я венесуэльски халкъа турпала, цу мехка Коммунистически парте генеральни секретара Хесуса Фариа цӀи. Дуккхача шерашка из ше а ваьллав набахта.

АПН-а дехарах новкъоста Хесус Фариас язъяьй е статья. Укх тӀа цо дуви дукха ха йоацаш набахтара бейддача шийн новкъостех.

ВЕНЕСУЭЛА Коммунистически парте къовсам лоаттабу ер 37 шу да. Цхьабакъда, гуччахьа 7 шера мара болх баь бац цо. Цу лоацача хана лувцаш бац цо. Цу лоацача хана лувцаш набахтенашка чубийхкаб коммунисташ.

1958 шера доал деш йола «Демократическое действиен» «Копей» яха демократически партеш эша а еш Каракасе хиннача хоржамашка шоллагӀа моттиг яьккхар компарте. Цу шера Каракаса 70000 къахьегамхочо кхаж тессар коммунисташта Густаво Масадона, Гильермо Гарсиа Понсена, Эктор Родригес Баусана, Эллой Торресана тӀехьа. Царех парламента депутаташ хилар, хӀаьта коммунист Помпейо Маркес республика сенате хержар. «Вива Каракас! — ЦӀе Каракас!», — гӀад а баха иллеш доахар Венесуэла комсомольцаша. Коммунисташ теркал ца беш доал де йиш яц Венесуэла столице. Из ишта ца хуле коммунисташ къовсам дӀаболабергба. Уж къувсаш хиннаб. Уж къувсаш ба. Уж къувсаргдолаш ба!

Мехка президент а къилбаседа американски империализма лакей а волча Ромуло Бетанкура сонто аьлар: «Пхазза топ кхессача лелхабергба да уж коммунисташ...» Цул тӀехьагӀа кхы а дукхаза даьд цо цу тайпара корта боаца къамаьлаш, цхьабакъда, цуьна могаргдац Венесуэлера революционни гӀулакхаш юхатоха а соцаде а.

Коммунисташа - парламентареша деча къамаьлаша, уж болхлой классаи коммунизма идеалаштеи геттара чӀагӀа мутӀахьа хиларо парламента хӀама тоха езача ваьккхар Бетанкур. Тхо, парламента членаш, набахтенашка чудехкар, мехка конституцега диллача депутаташи сенатораши полномочеш йолча хана чубоахка йиш еце а.

1962 шу дӀадолалуш дӀакъайлар Компарти: хоржамашка коммунисташ цӀаьхка а котбалийта йиш яцар правительства.

ДукхагӀа бола активисташи кулгалхойи лийца чубоахкаш йола Коммунистически парти къаьстта чӀоагӀа йоакхо е езаш а даим хьежа езаш а я нах лийца боахкача моттигий. МассагӀ да хьажа везаш. КъайлагӀа новкъостий лечкъабар, судебни процессаш яр, нах боабар, набахта чубехкар... Мел дукха проблемаш я лийца боахкарий гаргарча наха хьалхашка. Цу хьалашка адвокатий бӀарччача группа новкъостал ду партена. Цкъаза укх тайпара хӀама хул: адвокато саг кӀалхара воаккх, бакъда, набахта коара аравоаллаше а доаца бахьан а оталийя юха лоац из.

Кхетадеш да, цу хьалашка революционераш — политически лийца боахкараш набахтенашкара удилга вӀаштӀехьлоахилгах бӀарччача Ӏилма хинналга. Из Ӏилма бокъонца караэца деза коммунизмана тӀехьа лоаттабеча къовсама накъа тӀа мел воалачо.

ХӀа аьнна коммунист набахтен камера чу нийслушше а юха ара мишта варгвархьогӀ аьле уйле е воалу. Цо ца оттаеш план йисац.

Цуппа уйла еш ба Ӏалаьмате халача хьалашка болх беш бола Сопротивлене кулгалхой а. Цу хьакъехьа дукха планаш тел цар га а. Уж тайп-тайпара я: тамашийна говза, майра оттаяь, кхоачашъюлургйоацаш а... Уж ерригаш а тахка а Ӏомае а еза.

Лийца баьхка дукха кулгалхойи активисташи набахтера бовдилга вӀаштӀехьдаьккхад Венесуэла Коммунистически парте. Полицейски участкера цкъа оаха мукъаваьккхар ши бӀаь совгӀа къона коммунист. Царна юкъе бар новкъоста Помпейо Маркеса ши йоӀи воӀи. Цхьа ха яьлча Молина яхача тӀема набахтера бейдар Вильегаси Фабрисио Охедаи, кхыбола новкъостий а. Цул тӀехьагӀа Такаригуа яхача гӀайрен тӀара бейдар 30 шу ха теха хинна Коммунистически парте кулгалду болхлой. Уж ба Медина Сильва, Херман Лайрет, Вегас Кастехон, Гастон Карвальо.

ХӀаьта дукха ха йоацаш набахтара ведлав тха парте ЦК Политбюро кхо член Помпейо Маркес, Гильермо Гарсиа Пенсе, Теодор Петков.

СССР-а телезрителашта кӀезига дукха йовзаш я Каракаса центре улла Сан-Карлос яха тӀема крепость. Из царна бӀаргаейнай са новкъостий бовдара хетаяь хиннача передача тӀа. Из крепость чӀоагӀа лораю тӀема полице, кхо тайпа долча бӀуний салташа, къаман гвардейцаша.

Полицена хетачул дуккха а дукхагӀа ха йоайир уж нах бовдилга вӀаштӀехьдоккхаш. Дукха къахьега дийзар лийца баьхкарий а Венесуэла Коммунистически парте кулгалдеча аппарата а. Яздеш санна атта дацар из гӀулакх вӀаштӀехьдаккха. Оалаш да, кхаь сага хов къайле, къайле яц. Нагахьа санна из къайле йӀаьххача хана лорае езаш хилча хӀаьта а. Цхьабакъда, из къайле ховш къаьнел дуккхагӀа бар, хӀаьта из ховш дукха ха а яьккхар! Романашка яздеча тайпара хӀама дацар Сан-Карлосера са новкъостий кӀалхарбахар. Из дар чӀоагӀа маькара, топий лакха тӀара пелг Ӏо ца боаккхача полицейскешта бӀаргагуш кхоачашдаь хала а кхераме а гӀулакх.

Сан-Карлосера нах бовдилга вӀаштӀехьдаккхарах чӀоагӀа доаккхал ду оаха. Оаха къаьстта доккхал ду чӀоагӀача моастагӀчун карара тхоай новкъостий бахарах.

Помпейо, Гильермо, Теодоро (Венесуэле тхоайла цӀераш мара яхац оаха) кортамукъа ба! Цо кхы а айдерга партеи комсомолеи хьинар, новкъостал дергда партеи Венесуэла болхлой болами чӀоагӀагӀа кхотабара. Сона хов уж нах доккха денал долаш а партенеи Венесуэла болхлой классаи халкъаи мутӀахьа болаш а болга.

Тха новкъостий мукъабахар — коммунистически парте а тхона новкъостал деча кхыча мехкашкарча тха вежарий а йоккха котало...

Хесус ФАРИА,
Венесуэла Компарте генеральни секретарь.

(АПН).

ТХА УЧИЛИЩЕ

Наурски района № 2 йола Калиновски профессионально - техническки училище вIашагIеллай 1950 шера. Тишленна кхо цIая йиъ трактори мара яцар училище цу хана. Бакъда, цу хана денз чIоагIа дегIаенний училища производственни база. ДIадахача шерашка хьалъяьй оаха виъ бIаь сага лаьрхIа дешара корпус, кхо бIаь саг чувахаргвола общежитеш, столови, бани, лабораторно-практически занятешта лаьрхIа корпусаш, дукха кхыйола гIишлош.

Училище дешари къахьегами цхьан тарду. Тха доалахьа 1100 гектар оахам ду лаьтта да, кховзткъеи итт трактор, шовзткъеи итт комбайн, дукха кхыйола юртбоахама техника я. Кхай станашка дIа-юха кхувла вагончикаш, электростанци, ремонтни мастерской я.

Дешара боахаме вIашагIехкай хьакхарчи доахани деладу фермаш. Цхьа эзар хьакха кхоабача ферме типови свинарник, дийнахьи буси ткъо тонн доакъар кийчдеш йола цех я. Полаш я хьайбаш чудоахкаду типови ферма, цунна электрофикаци яьй, кулгашца деча халача балхашта механизаци яьй. Училища доалахьарча дерригача кхацика, фермашка болх бераш училища курсанташ ба. Шоай теоретически знанеш, фермашка, кхашка болх беча хана чIоагIъю курсанташа.

Училища дешара боахам рентабельность йолаш, боккха пайда луш ба. 1966 шера паччахьалкхенга пхи эзар центнер ялат, эзар центнер гидуаргаш, ялх бIаь центнер дулх, ши эзар тонн харбазаш ехкар оаха. Цох училищана 162 эзар сом пайда хилар.

Боахам иштта пайдане хилар бахьан долаш, хIара шера керда гIишлош хьалъе вIаштIехьдоал тха. 1967 — 1968 шерашка хьалъергья йоккха дешара корпусий комплекс. Цига хургья дешара эша кабинеташ, практически занятешта лаьрхIа йола лабораториш, библиотека, столови, кинозал, 420 моттиг йола клуб, 330 сага лаьрхIа общежити, гараж.

Юртбоахама къона специалисташ кийчбеш бIаь совгIа саг хьехархо ва, уж ба йоккха опыт йола агрономаш, инженераш - механикаш, техникаш. Итт шу гаргга ха я хьехархой В. Филь, В. Кораблева, А. Одиняева, мастераш А. Колодочка, Р. Дзиов училище болх беш бола. Цар кулгаллеча группашка цIаккха во дешаш саг хилац, наI дIа ца къасташ дийша чакхбоал курсанташ. Училище хьайийлача денз 5,5 эзар механизатор кийчваьв оаха. Уж республика юртбоахама болх беш ба. Царех дукхагIбараш сий долаш, шоаш болх беча коллективашка хьалха латтачарна юкъе ба. Училище кхебаьча дукхача механизаторашта паччахьалкхен орденаш, медалаш еннай. Наурски района «Калиновский» яхача комсий совхозе болх беш ва тха училище яьккха Коваленко Яков Романович. Дахача шера Ленина орден елар цуна.

Тха училище кхозза дакъа лоацаш хиннай ВДНХ, хIаьта Российски Федераце социалистически яхье массехказза хьалхара, шоллагIа, кхоалагIа моттигаш а яьхай.

Курсанташта говзал Iомаерал совгIа, хIара шера дуккхача механизатораша шоай квалификаци лакхъю училище. Масала, 1966 шера эзар саго говзал лакхъю курсаш чакхъяьхар. Укх юбилейни шера училище йистейоаккхаргья виъ бIаь саго. Цар массане а дика болх бергхиларах тешаш да тхо.

Л. ГАРИБЯН,
№ 2 йолча Калиновски профтехучилища директор.

Керттерча конструктора Николай Ильич Камова конструкторски бюро хьаяьй «КА-36», «Ветерок» яха нерда аэросоалозаш.

Уж шишша саг тIаха йиш йола аэросоалозаш хьаю Къилбаседе, СибергIа, Гаьнарча Малхбоале, Казахстана целинни районашка бахача къаьст-къаьстача наха лаьрхIа.

Электростартер а елла, 28 говра низ бола «МТ-8» яхача мотоциклета мотор оттабаьб «Ветерок» яхача аэросоалоза.

Сахьата 70 километр никъ беш я аэросоалозаш. Цар эггара тIехбола никъ 350 километр ба. Цар, корпуси лыжаш стеклопластах яь я. Кабинаш шолха Iоакъаш йолаш я, цунах гIора ца еш юс уж. Укх шера хьаергья цу тайпарча соалозий хьалхара парти.

СУРТА ТIА: «Ветерок» — «КА-36» яха аэросоалоз.

С. Преображенске сурт.
ТАСС фотохроника.

ГИПНОЗАЦА ДАРБАШ ДАР

Стационара хьалашка гипнозаца дарбаш делга вIаштIехьлаьккхад «Крепость» яхача санаторе (г. Кисловодск). Укхаза хьайийлай дега-сосудистий а цунца хулача кхыдолча нервни система а лазар долаш болча наха лаьрхIа керда отделени. Курорте деча юкъарча дарбел — нарзални ваннаш, климатаца дарбаш дар, электричестваца дарбаш дар, кхачанца дарбаш дар, иштта кхыдараш — цу дерригнел совгIа лораша-психиатраша кийчъяьй хIаранена ше-ше хургйола гипнотически тешабара программа. Цу гипнотически тешабара текстащца цхьана дIахозийт пленка тIа дIаяздъяь йола музыка, олхазарий ашараш, берда йистошка тIаухача форда талгIей таташ, сага сатем беш йола кхы оазаш. Унахочо радиогIайбага гIолла тIаэц шийна лаьрхIа йола сеанс.

— Советски медицине гипноз юкъейоалаяь дукха ха я. Цхьабакъда, цунца дарбаш дара хьалхагIа вай пайда эцацар стационарах, — яхаш дувц санаторе керттерча лоро Тамара Павлюка.

— Дарбаш дара практике гипноз шерра юкъейоалаяра средство лархIа мегаргья керда специализированни отделени хьаеллара. Стационар гIаргтата тIакхоачаргдоацача цIеношка а я, хIаьта эшача кхоачамца дика Iалашъяь а я.

Гипнозаца дарбаш дара курсах чакхваьннав 200 саг. ДукхагIбараш пунах дарба даьннад. Гой фу йоах цу дарбах чакхбаьннача Таганрогерча бухгалтера Лямцеваси инженера Афистовеи:

«КIаьдленна а, нервни а, дега лазар долаш а дар тхо санаторе доагIача хана. Наб ца кхеташ сагото лелайора. Дарбаш дара башха-дикача методо новкъостал дир тхона тхоаш тоалургхиларах теша. Гипнотически сеансаша, геттара дика вIаштIехъяьккхача режимо, йоакхо а еш лораша деча гIулакхо меттаоттайир тха унахцIено. Хахх аьнна сапаргIата даьннеи дика тоаденнеи долх тхо цIа».

(АПН).

ИЙДАРХОЙ ЙОАКХО Ю

Махьмада цIаккха дага а хинадацар шийх торгови болхло ма хургвий, аьнна. Ший - дийтта шу даьлча денз школера хьа а ваьнна болх беш вар Махьмад. Цунна тахан санна дагадоагIа ше школера дIа ца вохийташ шийна духьале еш хиннача хьехархочо Надежда Константиновнас шийна баь хьехам. Махьмада ший а бацар школах, дешарах къаста безам, бакъда цар дезала юкъе вокхагIа вар из. Даг нанеи хала цамогаш болаш метта бадар.

Ха ца йоаеш шоаш бахача колхозе балха вахар Махьмад. Халонех кхерацар из. Шийна бригадиро хьабенна болх бизза чакхбоаккхар цо.

1957 шера Целиноградски областа КПСС Калинински райкома шийна тIадилларах, торговле балха вахар Картоев Махьмад.

Юххьанца цхьан - шин бетта чIоагIа хала дар болх бе. Бакъда, цу халонашта кIалвисанзар из. Денгар дя массаза доала безалора цунна ший болх. Болх дика беш хиларах баркалаш кхайкалора цунча каст-каста. Из балха ваха цхьа шу совгIа ха яьлар.

ЧIоагIа сий айделар Картоева. Юртарча наха иштта а дика тешал деш хинна эIамига саг, хIанз царна шоай дезала юкъера саг санна дукха везар. Цунна хIара сагана кIаьда дувца ховра. Саго хоатташ дола хIама тика чу доацаш хилча а, шийна эшар кораяь водаш сална хетийтар, сов Iымерза безаме дувцарца, эшар миччахьара дахьаргда, аьле. ХIаьта ший дош массаза а кхоачаш а дора. Тика нийсса болх бора расписанех, балха ха йолаш цIаккха а къайла хилацар. Цул совгIа ший делкъийна йолча перерывах, тика чура хIама эшаш сага веча а цукла тика хьа а йийле эшар дIа а дале мара дIавахийтацар сагота волаш венар.

Махьмада хIанз геттара чIоагIа безабеннабар ший болх. Цунна дагалехар ший балха говзал кхы а лакхъе. 1962 шера Целиноградски торгово - кооперативни техникуме тIехлика экзаменаш дIа а енна заочни отделени деша вода из. Дешар а болх а цхьан тарде вIаштIехьловлар цунна. Балхах ше мукъаволча хана дешаш хулар из.

Ше Грозне цIавенача кхоалагIча дийнахьа Росхозторга республика юкъарча база складе балха вахар Картоев. Цига а тIехдика балхаш деш из хиларах горпромторга управлене тика чу балха хьожавир. Балхах дика кхеташ хиларца города халагIа йолча участка № 17 йола тика чу хьожавир из дукха ха ялале. Цига директор а волаш болх беш вола ши шу гаргга ха я. Цу лоацача хана а ше массанена везавалийта кхийнад нов. Картоева. Горпромторга дикагIволча продавецех лоархIаш ва из. «Тешаме новкъост» ва Махьмад, — оал цунах массане а. ЦIаккха Iийнавац из шийгара новкъостал дийхачоа из ца деш. Ший опыт кхычарна дIалуш, къоначо болхлошта хьехам луш хьавоагIа нов. Картоев.

М.-Г. АУШЕВ.

РОСТОВЕ — ХЬАЖАРГА

Вайна махарра художественни самодеятельноста республикански ворхIлагIча хьажаре белгалбаьннараш Ростове хургдолча зональни хьажаре дакъа лаца дезаш бар.

Ножай-Юрта, Урус-Мартана, Надтеречни, Шаьла, кхыйолча а районашкара, В. И. Ленина, Пролетбата цIерагIча, Химикий культура Двореций, «Гипрогрознефта» дикагIбола музыканташ, илли оалараш, халхараш дераш ба самардийнахьа цу лоархIамерча хьажаре шоай говзалаш гойта бахараш. Ши концерт дургда цига вай республика самодеятельни артисташа цаI (6-ча апреле) № 8 йолча гIишлой управлене болхлошта хьалхашкеи (Ростове хургболча деношка вай артисташта шефство делаеш хургба цу управлене болхлой. шоллагIдар (6-ча апреле) Еррироссийски хьажара жюре членашта хьалхашкеи.

Цига белгалбаьнна артисташи дикагIйола самодеятельни коллективаши 11-ча апреле кхачналца Ростове хургба. Зональни хьажара юххерча концерте дакъа лоацаргда цар.

ЯПОНСКИ ПРОЛЕТАРИАТО БУ КЕРДА ТIАГIОРТАМ

ХIанз традици а хинна дIаэттал Японе болхлой классои цун профсоюзашеи хIара бIаьсти пролетариата выступленеш чакхйоахилга. Мехкарча прогрессивни профсоюзаша дерхI, къахьегамхоша къаьст - къаьстача предприятешка лелабеча къовсама низ кхоачаргбац капиталисташка шоаш яхьар кхоачашдайта, аьнна, уж юхь ца йича баргбоацача кхоабабара беррига мехка а дукхагIа йолча профсоюзни центраша цхьоагIа выступленеш низа ягьяц, аьнна.

Уж выступленеш елга вIаштIехьдоахар я мехкара эггара йоккхагIа йола профсоюзни объединени — Японе профсоюзий генеральни совет (СОХИО). Цунна чуйоагIа шоашта чухь 4.250.000 болхлои гIулакхера саги а волаш йола 60 отраслеви профсоюзаши федерацеш. Къахьегамаи капиталан юкъера керттера тIом лоархI Японе профсоюзаша бIаьстанарча тIагIортамах (иштта тIема хьисапе цIи йоакх цар бIаьстан хана дукха нах юкъе а болаш еча выступленех). Духхьала цу юкъагIа хьалхашка тотт дерригача къаман лоархIам бола эггара доккхагIча маIанера хьадехараш, юкъейоалаю предпринимателашта мамогга дукхагIа Iоткъам бара классови къовсама эггара ирагIеи эффективнегIеи йола формаш.

Паччахьалкхен машинах, йоккхача политически аппаратах шоашта гIойле а еш, низ бола монополеш дуьхьала латт Японе болхлой классанеи профсоюзаштеи. Болхлой класса къовсам иштта халагIа хулийташ, чоалхане боаккхаш кхы цхьаькха да: мехка чухь хIанзалца хьа а барт - цхьоагIо яц профсоюзни боламе. Тайп-тайпарча партийни ориентацена тIехьа йолаш, шоашта алапеш тIатохийтара тIехьа, социальни Iалашонна тIехьа болхлой классо лелабеча къовсама формаш къоабал яра цхьа барт боацаш дуккха а профсоюзни организацеш я Японе. Полаш йолча 200 профсоюзни центрах цхьаьраш реформистски кулгалхой влиянена кIал я. Къаьстта аьлча, болхлой болама барт - цхьоагIонна, пролетариато деш дар цхьа барт болаш хилийтара чIоагIа новкъарленаш ю 1.716.000 болхлои гIулакхера саги чувоагIаш йола всеяпонски къахьегама конфедераци санна йолча, йоккхача реформистски профсоюзни объединене. Цу профсоюзни центра кулгалхоша, масала, къоабал деш дац классови къовсама принципи экономическии политически къовсам вIаши тар а болийташ цхьан-цхьан лелабанза барг ца хилари, цар гIулакхаш леладу предпринимателашеи правительствацеи, политически оамале я уж, яха бахьан а доахаш, цар тIаэца тигац прогрессивни организацешца цхьана болх бергболаш вIаштIехьдоаккхилга.

Болхлой классо дер цхьан бартагIа хилийтара йоккха новкъарле ю мехкара миллионаш къахьегамхой профсоюза мугIарашта юкъе ца хиларо а. Японерча 47 миллион болча нахах 36 миллион промышленни пролетариат я. ХIаьта а алхха 10 миллион къахьегамхо мара вац профсоюзашта юкъевоагIаш. Японе дукха я кагийи юкъереи предприятеш. Цигарча болхлойи гIулакхерча наьхеи шоай профсоюзни организацеш яц.

Цу къаьстта шоай тайпарча хьалех дуккхача хана а чоалхане а кийчо ца йича яланар дуккха нах чу а болгIаш Японе болхлой выступленеш вIаштIехьъяхара. Из кийчо еча хана итташ эзараш профсоюзни собранеш, конференцеш, профсоюзни актива совещанеш хул моттигашка. Отраслеви профсоюзийи профсоюзни объединенейи съездаш а хиле чакхъйоал из кийчо. Цу съездашка тIаэц хьахиннача шера лоаттабе безача къовсама программа.

Эггара боккхагIча лоархIамера гIулакх да дуккхача наха къовсам лоаттабеча юкъагIа хьалехаргдарашта цхьа барт вIаштIехьбоакхилга, беррригача къахьегамхошта а эггара лоархIамегIа дола хIамаш хьадеха кийчделга. Цу тайпара хьалеха деза эггара лоархIамерча гIулакхий къоастам бир Японе профсоюзий Генеральни совета феврале хиннача съезде. 2-ча марта болабенна укх шерара бIаьстанара тIагIортам лелача хана профсоюзаш а миллионаш къахьегамхой а тIакхувр, цар кхайкадер да алапеш тIатохийтилга, эггара чухнахьа даьлча а къахьегамхочунга тешшаме дIакхачанза дарздоацача алапе боарам оттабелга, уж хоалам боллаш духьала ба мехка хадданза хIамашта маьхаш тIадетталуш хилара, дуьхьала ба къахьегама интенсификаци сихъеш, бе безача балха нормаш алсамйоахаш, болхлой балхара дIабоахийташ, производстве хулаш дола хатараш совдоахаш йолча производстверча капиталистически рационализацена.

Японски къахьегамхой алапеш геттара кIезига да, цар эша алапи шозза-кхозза кIезигагIа да Европа дегIалаьхкача капиталистически мехкашка болхлоша эцача алапел. Профсоюзаша деча хоамех, мелла хьожадеш вахаш хилча, бетта 20—25 эзар иен тоъац йоккхача городашка вахача сага. ХIаьта официально деш мукIарло да бетта 15 эзар иенал кIезигагIа алапи эцаш шиъ ахи миллион япенец ва, яхаш. МаIача наха беш бар санна цар бу болх хилча а, цонагIча хьале, Японе маIача наха эцача алапех 40—50 процент мара дац кхалнаха дур. Нийс - нийсбена болх беш болча бIлхлой, бIаьхийча наха чулаттача кхалнаьха алапеш кхы а кIезигагIа да. Японе къахьегамхошта тIера хала хьал кхы а халагIча доаккхаш да цхьаькха: мелла чухнахьа даьлча къахьегамхочунга дIакхачийта дезача алапе хьакъехьа законодательство яц мехка.

Кхачан продукташта а дуккхача наха дайман эшача товарашта а хаданза маьхаш тIалетталу Японе хIара шера. «Джапан таймс» яхача газето яздечча тайпара, юккъера лаьрхIача хIара шерра-шера 6 процент тIакхет хIамашта маьхаш. БIарчча хьайийцача, мехка чухь ялх шера кхоалагIа дакъа тIакхийтта Iийналац хIамай маьхаш, хоам бу «Асахи» яхача газето. Цу юкъагIа иштта тIакхийтар коммунальни гIулакхаш дарах доаха маьхаш а, машинновкъа дIа-хьа волача билетий мах а, телефонахи почте гIолла йохьийтача хIаманна тIерен доаха маьхаш а. Къаьстта чIоагIа Iаткъаш хилар Японски къахьегамхошта кхачан керттера а продукташта — дуганна, баьцалараштa, чкъаьрашта маьхаш тIакхетар. ХIамай маьхаш лакхдаларо кхы дIахо а лоху къахьегамхой реальни алапеш, халача хьош толхаю городашка а юрташка бахача беррига къахьегача наьха материальни хьалторо.

Гой цудухьа, дуккхача наьха хьашташи уж нах къовсама юкъеозанза барг ца хилари тIеркал а дагь мехка эггара лоархIамегIарча профсоюзни шин центро — СОХИО-си шоай лоIамерча профсоюзний бувзама Советои укх шера дикка шердир, тIатехар бIаьстанара къовсам латтача юкъагIа шоаш хьадехараш. Коммунальни гIулакхех боаккха мах тIабетталулга шин шера сонаделга, налоганш кIезигагIа йоахилга, нах чуIеча цIеной проблемеи образоване проблемеи къоастаяра де дезар делга, социальни Iалашбара система тоаелга дIа а дехаш кхайкарал даьд цар правительствага.

БIаьстанарча классови къовсама кийчлуча хана цу шин профсоюзни объединене вIашагIеллар бIаьстанара къовсам цхьан лелабара йола Комитет. Цу Комитето вIашагIтехар производства дерригача лоархIамегIарча доакъошка къахьегаш бола 5,5 миллион болхлойи гIулакхера нахи чубоагIаш йола 77 отраслеви профсоюзаш, объединенеш, профсоюзий вIашагIкхийтта советаш. Цу лоархIамерча органа тIадожаш иштта кхы цхьаькха а да: къовсам лелача хана кагирхой, кхалнаьха организацеша, дуккха нах чубоагIаш йолча мехкарча кхыча организацеша еча выступленешта координаци елга а, хIаьта иштта профсоюзаша деш дар мехкарча йоккхийча оппозиционни партешца барта хулийтилга а.

Реформистски профсоюзаша, аьттехьарча социал- демократаша, буржуазни пропагандо геттара чIоагIа духьаленаш ешшехьа а, Японе профсоюзашеи къахьегамхошеи шерагара шерага дукхагIа кхетаду экономически политически къовсам вIаши тар а болийташ цхьан-цхьан лелабе безаш хилар. СОХИО съездо къахьегамхой тIахьийхар японо - американски кхерамзлен договор дIадаккхара тIехьа хила,- аьнна, хи кIал гIолла лела атомни кемаш а кхыдола США тIема кемаш а Японски порташка хьачухилга соцаделга хьадеха, аьнна, Вьетнамера американски агресси соцарна хоадам боллаш тIакхувш хила, аьнна.

Мехка йоккха влияни йолаш я Японе йоккхагIа йола профсоюзни объединенеш, прогрессивни отраслеви профсоюзаш. Боккха а шиш болаш а низ ба Японски пролетариат, цунга торо я човха а беш капиталисташ юхатоха, шоаш хьадехаш дола нийсхон гIулакхаш кхоачашдаь чакхдаха. Японе болхлой бIаьстанара тIагIортам гIаьхха сихбеннаб хIанз.

И. ХРАМОВ.
(ТАСС).

Доазол дехьара

ВЕЖАРИЙ МЕХКАШКАРЧА АГЕНТСТВАША ХОАМ БУ

ПОЛЬСКИ ТЕАТРАШ — ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАРА

ВАРШАВА. (АПН-Интерпресс). Дерригача польски халкъаца цхьана Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо еш я республика театрий коллективаш а. Шоай репертуара юкъедихьад цар эрсийи советски драматургий 15 произведени. Цар хьагойтаргда СССР халкъий вахар, къахьегам, гражданскии Сийлахь-боккхача Даьймехкен тIемий фронташка цар гойта денал, майрал, машаерча къахьегаме цар доаха толамаш.

Кийчъеш я эрсийи советски драматурге Ерригпольски фестиваль. 21 апреля из хьеллалургья М. Шатрова язъяьча «ЯлхлагIа июль» яхача пьесаца. Спектакль оттаю Ежи Красовске. Фестиваль хулача деношка зрителашта бIаргагургья «Разлом» яха Б. Лавренева «Оптимистически трагеди» яха Вс. Вишневске, «Эскадра хIалакхилар» яха А. Корнейчука язъяь пьесаш а кхыяраш а.

Халкъа Польшаи Советски Союзеи театральни коллективай тIехьагIа чIоагIлуш доагIача творчески бувзамех лаьца къахьегамхошта лекцеш ешаргья цIи хезача варшавски искусствоведаша.

ПАРТИЙНИ СЪЕЗДА СИЙНА

БЕРЛИН. (АПН-ГДР Панорама). Германе Социалистически единй парте VII-ча съезда сийна къахьегама вахте эттача предприятей коллективаша керда производствении толамаш доах. Планови заданеш тIеххкхоачашъю Эберсвальдерча «Кранбау» яхача завода болхлоша, цар дукха ха йоацаш арахийцар 1450-гIа йола подъемни кран. Дизель-электрически роторни экскаваторий керда парти арахийцай Лаухаме города болхлоша а. Цу низ болча экскаватораша нийс метр кIоарга лаьтта оахк. Германски Демократически республике хьаяь подъемни кранаши экскаватораши дунен дуккхача мехкашка чIоагIа хоатташ я.

БЕРИЙ СУРТИЙ КОНКУРС

ПРАГА. (АПН-ЧТК). Укх деношка Праге машар лорабара Чехословацки комитета дIадоладарах «Вьетнамски берашта — машар» яхача суртий дунен халкъашта юкъера конкурс кхайкаьй. Конкурсе дакъа лаца йиш я пхе шерагара денз итт шерага кхаччалцеи итт шерагара денз 14 шерага кхаччалцеи долча берий.

Къовсам лоаттабеча Вьетнама къонача гражданий вахар, Вьетнама турпалеи къахьегам, бераш дуьхьала да американски агрессена — цу кхаь темаех диллача сурташка хьожаргья жюри. ДикагIа дола балхаш 1967 шера Праге хьеллача декабрьски выставке хьокхаргда.

ЮРТАШКАРЧА ОРАНЖЕРЕЙЯЙ СОМ

СОФИЯ. (АПН-БИБ). Хьалха хьадоала баьцалаараш кхелеча оранжереех боккха пайда хул дуккха къахьегама кооперативни боахамашта. Масала, Веселиновои Мартени яхача юрташкарча кооператораша хьаяьй 12 гектар хула оранжереяш. Цар хIара гектара тIара чуэц 100 тонн помидораши 280 тонн гаргга нарсаши. Агрономически Iилманеи практиканеи карагIдаьннача кердачох пайда эц цар.

ХЬАЯЬЙ ХАЛКЪА МОНГОЛЕ

УЛАН-БАТОР. (АПН-МОНЦАМЭ). Дунен халкъашта юкъерча ярмаркашкеи выставкашкеи хьинаре дакъа лувц Монгольски Халкъа Республика. Цун къахьегамхоша хьаьча хIамай дика мах бир Брно, Познане, Пловдиве, кхыча горозашка а хиннача ярмаркашка. Март бетта Лейпциге хиннача ярмарке монгольски павильоне хилар итташ эзараш нах. Массане а теркам тIаозаш бар дика кийчбаь бекхаш, цIоках яь манто, замшах хьаяь изделеш, спортивни барзкъаш, кхыдараш а.

БИОЛОГИЙИ ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕРИЙИ СОЮЗ

ПХЕНЬЯН. (АПН-ЦТАК). Дукха ха йоацаш КНДР столице хиннача биологий ерригреспубликански совещане йийцар юртбоахама производство дегIайоалаярца ювзаенна йола лоархIаме проблемаш. Iилмахошеи практикашеи шоай опыт дIа-юха йовзийтар, дукха маьхера предложенеш тийлар. Лаьтта леладелгеи хьайбай боахами Iилман-технически ларда тIа дегIаккхувла дезилга белгалдир совещане дакъа лоацаш мел хиннараша.

ТУРИЗМ — МАШАРА ПАСПОРТ

БЕЛГРАД. (АПН-ТАНЮГ). Туризма дунен халкъашта юкъерча шера хетадаьлар ткъаь мехкара писателаши искусства болхлойи журналисташи вIашагIкхетар. Сплит яхача городе укх деношка из чакхдаьлар «Туризм — машара паспорт» яхача девизах. Цига дакъа лоацаш вар Австрера, Бельгера, Италера, Мексикера, Нидерландашкара, Сирера, Советски Союзера, Югославера, кхыча мехкашкара а 120 саг. Советски делегацена юкъе бар Симонов Константин, Михалков Сергей, Гончар Олесь, Баталов Алексей, кхыбараш а.

ЛЮ ШАО-ЦЕНЕИ ДЯН СЯО-ПИНАИ ДУХЬАЛА ПЕКИНЕ ХИННА ДЕМОНСТРАЦИ

ПЕКИН, 4 апрель. (ТАСС). Китайски Халкъа Республика цIи хезза болча партийни паччахьалкхени кулгалхошта Лю Шао-цина, Дэн Сяо-пинана, Тао Чжуна, цар оагIув хьаллоацарашта дуьхьала еш йола демонстрацеш хилар Пекине селхан а. Демонстраце дакъа лоацараш керттерча даькъе хунвэйбинаш ба. Мао Цзэ-дуна портреташ а, байракхаш а, транспаранташ а йолаш, города центрагахьа—КПК ЦК-ан КНР Паччахьалкхен совети резиденцеш йолчахьа болалу демонстранташ.

КНР председатела Лю Шао-ци «сучаваккхара», «харцвара», цун «зуламашта» хетадаь да дукхагIча даькъе хунвэйбиновски газеташ. Пекина вузашкарча хунвэйбиний орган йолча «Шоуду хунвэйбин» яхача газето селхан кепатеха арадаькхар «столица вузашкарча хунвэйбиний викалий конференце комитета» «экстрени мобилизацимни приказ». Цу приказо тIахьех Iалаьмате сиха «Люи Дэнеи буржуазни реакционни наькъа масс оагIорахьеи чакхьяллалцеи критика яра. Лю Шао-ци а Дэн Сяо-пин а лаьтта Iо а легабаь, уж кхы цIаккха а уваоттаргбоаш царна когаш тIабеттэра».

Официальни долча кепайоазоша хIанзарчоа Лю Шао-цин Дэн Сяо-пинеи цIераш-м яхац, цхьабакъда, «партера Iаьдал кара а долаш капиталистически новкъа водача керттерчоа» духьал къовсам оттабара тIа-м хьех. «Председатела Мао пролетарски революционни никъ хьаллоацаши партера Iаьдал кара а долаш капиталистически новкъа водача керттерчоа духьалеи митингаш, собранеш, демонстрацеш хиннай Пекине а мехка кхыча городашка а» яхаш хоам бу «Жэньминь жибао» яхачеи «Гуанмин жибао» яхачеи газеташа.

Иштта дIахо а чIоагIа критика ю паччахьалкхен Совета премьера заместителан КНР кхыча мехкашкарча гIулакхий министран Чэнь И. Тахарча лозунгий автораша дIадех «КНР кхыча мехкашкарча гIулакхий министерства КПК комитета ала тIабохийтилга», «Чэнь И цIи теха вовгавелга».

ДАЛЛАСЕ СЕРХИО АРКАЧА СМИТ ЛАЦАР

НЬЮ-ЙОРК, 4 апрель. (ТАСС). Селхан Далласе лаьцав Серхио Аркача Смит, цхьан антикубински контрреволюционни организаце кулгалхо хинна саг.

Из лаца аьнна ордер еннай президент Джон Кеннеди вера гIулакх дIахо тохкаш волча Нови Орлеана окружной прокурора Джим Гаррисона.

1963-ча шера Далласе ваха хьавалла Нови Орлеане ваьха а хьалха летчик хинна Давид Ферри вовзаш а хиннав Серхио Аркача Смит.

Гаррисона кхайкабеча бехкага диллача, президент Кеннеди заговор а яь вийнав, цу заговора юкъе дакъа лоацаш хиннаб, къаьстта аьлча, новоорлеански бизнесмен Клей Шоу, Давид Ферри, Освальд.

Хьалхxе а дешага ладийгIачул тIехьагIа, март бутт юкъебахача хана Нови Орлеана окружной судо решени йир хьалха «Интернейшнл трейд марта» директор хинна Клей Шоу суде валара кхоачам боллаш материалаш я, аьнна.

Гаррисона помощникаш хьалхxе а гIийртабар Серхио Аркача Смитагара лоткъамаш эца, цхьабакъда, цо царна вIалла тIаваха а тигадац, шийна хьалхашка увттадеча хаттарашта лу жоп Далласерча Iаьдала викалаш тIа а болаш мара лургдац ше, яхаш.

ДIадахача кIирах Гаррисонах кхета а кхийтта, цунца къамаьл хинначул тIехьагIа адвоката Марк Лейна аьлар Кеннеди вера гIулакха боккхача лоархIаме хиннаб кубински контрреволюционераш, аьнна (31-ча марта «Нью-Йорк пост» яхача газето юха кепатеха йола из заявлени яьй Лейна «Экстрабладет» яхача копенгагски газета язъяьча статья тIа, — белгалдаьккхар корреспондента.

Англе къулба - малхбузен форда йистера гаьна йоацаш форда кIалхарча чхарах кхийттай дунен тIа эггара йоккхагIъярех йолча мехкдаьтта кхухьача танкерех цаI — «Торри Каньон». Цу чура арахьа ухача махкдаьтто Корноулла (Англена къулба-малхбузехьара ах гIайре дикагIа йола курортни пляжаши кхыметтел Ирланде форда йистеи бIехъяр кхерам болаш я.

СУРТА ТIА: танкер «Торри Каньон».

ТАСС сурт.

ДИКА БОЛХ БУ БИБЛИОТЕКА

Дешархошта юкъе боккха культурно-кхетама болх лелабу МалгIабикерча № 1 йолча библиотека болхлоша. Духхьал укх тIеххьарча шин бетта 150 дешархо дIаязвеннав библиотеке. Книжкаш дешарашта лаьрхIа кердача литература выставка, Сийлахь-боккхача Октябра 50 дузача денна хетадаь «Хьо вахача мехка» яха плакат, комсомольцех лаьца «Царех доккхал ду халкъо» яха выставка, «Некрасов — берашта» яха витрина, иштта кхыдола нагладни агитаце плакаташ да библиотеке.

М. АХМАТОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республикиеи Грознеи моргхаш а йолаш Къулбехьен районашка делкъа ха хиллалца догIа а делхаш хургья. Дийнахьа 5—10 градус йIовхал латтаргья.

Кхоанеи ломмеи нагнагахьа малх а хьожаш, гIийла мух а хьекхаш хила тарлу. Йоачан хургьяц.

Дийнахьа 6—10 градус йIовхалга кхаччалца температура а йолаш хаоттам хила тарлу.

Метеостанци.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ХОАМ

Лохача давлене газови сеташтеи г. Грозне йохкаш латтача газопроводаштеи юххе дагIача частни цIеношка газ чуйиллара технически условеш тел «Чечнигаза» производственни управлене хIара денна Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз делкъийна 12 сахьат даллалца.

Адрес: Революце Проспект 24, телефон 1-09-37.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культуран отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05088. Заказ № 1713.